

Lobby Lokaal

**Tips voor de
burgerlobbyist**

invloed in jouw gemeente

een initiatief van
Wallaart & Kusse Public Affairs
& **Stichting Lobby Lokaal**

Voorwoord	4
Inleiding	8
1. Geef mij maar Zwolle	10
WKPA en Stichting Lobby Lokaal	
2. De instrumenten van een raadslid	20
Maarten Koning	
3. Simons & Van de Wiel aan het woord	28
Marike Simons & Maud van de Wiel	
4. Lessen van Laura Bromet	32
Laura Bromet	
5. Middelen voor lokale belangenbehartiging	42
WKPA en Stichting Lobby Lokaal	
6. Op bezoek bij de burgemeester	48
Marja van Bijsterveldt-Vliegthart	
7. Effectief lobbyen in meerdere gemeenten	52
Tino Wallaart	
8. Goed doen wat je goed kan: Succes als lobbystrategie	58
Zita Pels	
9. Smeed coalities en drink bakjes koffie	64
Bianca Pander	
10. Maak je eigen lobbyplan	70
WKPA en Stichting Lobby Lokaal	
11. Lobbyen in Limburg: De strijd voor het Kunstkwartier	76
Maria Essers	
12. Van koe- naar kunstgras: Hoe een koe een haas vangt	80
Alex Klusman	

Voorwoord

Door **Richard de Mos**

Angstige tijden zijn het voor de bestuurlijke elites van de Westerse wereld. Na de verkiezing van Donald Trump als president van de Verenigde Staten en de keuze voor een 'harde' Brexit door de Britten, lijkt ook de rest van Europa in de greep van het populisme.

Luisteren naar iedereen

De kiezers keren zich tegen de zittende macht. We horen dit soort geluiden al sinds de opkomst van wijlen Pim Fortuyn, maar nu meer dan ooit: we zijn klaar met de valse beloftes, de achterkamertjespolitiek, de zakkenvullers.

Precies daar ligt voor (nieuwe) lokale politici dé kans op succes. Door niet met geveinsde, maar met oprechte interesse te luisteren naar de geluiden vanuit de bevolking. Juist als lokaal politicus zit je er met je neus bovenop en moet je je ogen en oren goed openhouden. Als je dit serieus doet, wordt dat ontzettend gewaardeerd. Je bent dan niet één van de onbereikbare politici, je wordt één van hen, de gewone burgers.

Zichtbaarheid

Luisteren is niet alleen een goed recept tegen de groeiende kloof tussen burger en politiek. Wie weet wat er lokaal speelt middels een wijkgerichte aanpak, kan issues op de kaart zetten en opkomen voor de belangen van bewoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties.

Daar haal je als politicus het nieuws mee in de regionale edities van landelijke kranten en de veelgelezen huis-aan-huisbladen. Een goed politicus weet: zonder in de media over je werk te vertellen ben je onzichtbaar en zit je bij de volgende verkiezingen thuis op de bank te teren op wachtgeld.

Concrete resultaten

Uiteraard véél belangrijker dan het vergaren van media-aandacht en het winnen van zetels: samen met de mensen uit jouw stad concrete dingen voor elkaar krijgen. In mijn eigen Den Haag ben ik bijvoorbeeld samen met horecaondernemers in de Reinkenstraat opgetrokken tegen het terrassenbeleid van de gemeente. Ik trok aan de bel bij het college toen mij via de winkeliersvereniging ter ore kwam dat de herontwikkeling van het Almeloplein spaak liep. Resultaat: de eerste terrassen zijn verschenen!

De organisatoren van de jaarlijkse vreugdevuren op Scheveningen en in Duindorp weten mij altijd goed te vinden als de gemeente weer eens moeilijk doet over de hoogte van de traditionele vuurstapels. Geen conciërge op iedere Haagse basisschool? Een goed netwerk binnen de stad zorgde ervoor dat de fractie Groep de Mos de toezegging kreeg dat dit héél snel anders wordt.

Ideale sparringpartner

Landelijke politici hebben geen oog voor 'kleine' onderwerpen. Ze zijn veel te druk met politieke spelletjes, het bewaken van de grote lijn en interne partijpolitiek. Ze komen er derhalve vaak te laat achter wat er speelt in de wijken.

Goede lokale politici zijn door hun pragmatisme, hun uitgebreide netwerk en hun bereidheid een luisterend oor te bieden de ideale sparringpartner voor burgers, bewoners-, winkeliers- en ondernemersverenigingen en professionele lobbyisten met vragen, problemen en ideeën.

Ga lobbyen!

Voor een lokaal politicus is niets fijner dan een mondige burger of een winkeliersvereniging met een eigen mening. Met hun verhaal kun je de boer op. Dus voor iedereen die niet weet waar hij moet beginnen met lobbyen op lokaal niveau: stuur eens een berichtje naar een lokaal politicus. Als hij zijn werk goed doet, sta je een week later in de krant en staat jouw onderwerp op de agenda in de gemeenteraad.

Richard de Mos is voorzitter van de vierkoppige fractie Groep de Mos in de Haagse gemeenteraad. Daarnaast runt hij een eigen PR- en persbureau: De Mos & Partners. www.demosenpartners.nl

Inleiding

Door **Mara van Waveren** van Stichting Lobby Lokaal
& **Myrthe Kusse** van Wallaart & Kusse Public Affairs

Wat komt het eerste in je op als je aan lobbyen denkt? De kans is groot dat je nu aan niet veel goeds denkt. De meeste mensen hebben negatieve associaties bij het werkwoord. Het lijkt een synoniem voor liegen en bedriegen. Een lobbyist wordt gezien als een professionele manipulator, een duiveltje in een strak en duur pak. Nee, lobbyist wil bijna niemand worden als hij of zij later groot is. Als je de komische film *Thank you for smoking* hebt gezien, weet je wel waarom.

Als we nu zouden zeggen dat onze democratie eigenlijk een lobbycratie is, klinkt dat je wellicht als een onheilspellende boodschap in de oren. Je hebt nog wel wat macht omdat je eens in de zoveel tijd mag stemmen, maar daarna trekt het onzichtbare leger van lobbyisten weer aan de touwtjes. Dus nadat je jouw stem hebt uitgebracht op 21 maart 2018 oefent een kleine doch machtige groep - achter de schermen - grote invloed uit op het beleid dat voor ons allemaal geldt. Dat is toch niet eerlijk?

Toch zijn wij niet vies van lobbyen. Wij vinden dat er eerder meer dan minder lobbyisten moeten komen. Wij hebben namelijk het volste vertrouwen in jou. Ja, je hoorde het goed: in jou. Wij zien jou graag als lobbyist. Dat mag in een strak en duur pak, maar hoeft niet perse. Trek vooral aan wat bij je past en wees zichtbaar. Wij dromen van talrijke zogenoemde *citizen lobbyists*. Deze term hebben we uit het boek *Lobbying for Change; Find your voice to create a better society* van professor Alberto Alemanno. Lobbyen is in de ogen van Alemanno geen bedreiging voor de democratie, maar een versterking. De burgerlobbyist zal de wereld om hem of haar heen een beetje mooier maken. Van huis tot straat, van wijk tot stad.

Met dit boekje willen we je nog enthousiaster maken om te gaan lobbyen in jouw gemeente. We leggen uit hoe het gemeentelijke politieke proces loopt en hoe lokaal lobbyen werkt. Lokale politici en bestuurders delen in dit boekje hun ervaringen. Burgerlobbyisten die je zijn voorgegaan geven tips. Zo bereiden we je zo goed mogelijk voor op je nieuwe rol. Vergeet niet dat dit boekje slechts dient als handreiking. Vrijwel alle clichés zijn ook van toepassing op lokaal lobbyen. Zo is een goed idee het halve werk en moet je schieten om te kunnen scoren. Word dus lobbyist voor jouw idee en begin met lobbyen. Je leert het vanzelf.

Amsterdam, 18 december 2017

Geef mij maar Zwolle

1.

Door WKPA en Stichting Lobby Lokaal

Hoe werkt een gemeente? Dat gaan we je vertellen. Maar omdat alle gemeenten van elkaar verschillen en de procedures ook niet overal precies hetzelfde zijn, hebben we besloten om één gemeente als voorbeeld te nemen: Zwolle begin 2017.

Zwolle in een notendop

Zwolle is de hoofdstad van de provincie Overijssel en ligt aan de IJssel. De stad heeft ruim 125.000 inwoners. Daarmee is het, op Enschede na, de grootste gemeente in de provincie.

Zwolle heeft een volksvertegenwoordiging, de gemeenteraad. Het dagelijks bestuur van de gemeente is in handen van het college van burgemeester en wethouders (B&W). Ambtenaren voeren het beleid uit dat het college van B&W en de gemeenteraad hebben bepaald en ondersteunen bestuurders bij het bedenken van beleid. Ambtenaren zijn interessante gesprekspartners als hetgene je wilt veranderen past binnen het bestaande beleid of als het aansluit bij de wensen van de desbetreffende wethouder. Aan het hoofd van de ambtelijke organisatie staat de gemeentesecretaris. In de gemeente Zwolle is dat Ingrid Geveke. Zij is tevens de belangrijkste adviseur van het college van B&W.

De gemeenteraad heeft een eigen ondersteuning, de raadsgriffie. De raadsgriffie is een team van ambtenaren dat ervoor zorgt dat de gemeenteraad goed functioneert. Zo bereidt de griffie de vergadering van de raad voor en onderhoudt ze contact met inwoners en organisaties. Daarnaast kun je bij de griffie aankloppen met vragen over de gemeenteraad. Zo kan ze vertellen wanneer iets besproken wordt in de raad en hoe een proces verloopt. Ook weet de griffie wanneer het beste moment is om je mening te delen, bijvoorbeeld door in te spreken tijdens een vergadering. Let wel, voor inhoudelijke vragen over het beleid van de gemeente kun je niet terecht bij de griffie.

Vraag de raadsgriffier om hulp!

“Als raadsgriffier zorg ik dat raadsleden op tijd over de benodigde informatie beschikken. Daarnaast adviseer ik raadsleden en maatschappelijke initiatieven over het proces in de gemeente. Neem dus gerust contact op met de raadsgriffie in jouw gemeente als je hulp nodig hebt.”

Hans Nube – raadsgriffier van de gemeente Diemen

De Zwolse gemeenteraad

De gemeenteraad is het hoogste orgaan van de gemeente. De gemeenteraad wordt eens in de vier jaar gekozen en alle raadsleden zijn lid van een politieke partij. In Zwolle bestaat de gemeenteraad uit 39 gemeenteraadsleden van tien verschillende partijen. Op gemeentelijk niveau zie je naast de politieke partijen die je kent uit de Tweede Kamer ook vaak lokale partijen, zoals Swollwacht. Tijdens de laatste gemeenteraadsverkiezingen in 2014 werden alle lokale partijen gezamenlijk zelfs 'de grootste partij' van Nederland!

De gemeenteraad heeft vier taken:

1. Het vertegenwoordigen van burgers
2. Het bepalen van het beleid van de gemeente op hoofdlijnen
3. Het controleren van het college van B&W
4. Het benoemen van de wethouders en het voordragen van een kandidaat voor het burgemeesterschap

De Zwolse gemeenteraad komt elke maandagavond samen om te vergaderen. Voorstellen worden soms drie keer besproken: tijdens de informatieronde, de debatronde en tot slot de besluitvormingsronde. Deze drie rondes worden tezamen het Raadsplein genoemd.

De raadsvergaderingen zijn openbaar en bieden de mogelijkheid voor burgers en organisaties om in te spreken over punten die op de agenda staan.

Ook burgerleden nemen deel aan de gemeenteraad. Burgerleden zijn mensen die misschien raadslid willen worden en de huidige gemeenteraadsleden ondersteunen. Zij mogen het woord voeren tijdens de vergadering, maar hebben geen stemrecht omdat ze niet verkozen zijn. Iedere partij mag maximaal vier burgerleden benoemen.

Fractie	Aantal zetels
ChristenUnie	8 zetels
PvdA	6 zetels
D66	5 zetels
VVD	5 zetels
SP	5 zetels
CDA	3 zetels
GroenLinks	3 zetels
Swollwacht	3 zetels
Fractie Cetin	1 zetel

Ken de vergadercyclus

“De vergadercyclus in de gemeente Diemen duurt 4 weken en kent twee soorten vergaderingen: een informatieve- en een besluitvormende vergadering. Via zowel de klassieke als sociale media wordt over de vergaderingen en de mogelijkheid tot bijwonen gecommuniceerd. Wanneer je als inwoner, organisatie of onderneming een raadsbrief schrijft kun je iets op de agenda zetten om hier vervolgens over te spreken. Raadsleden zijn altijd geïnteresseerd en zullen dan ook positief staan tegenover het ontvangen van een brief.”

Hans Nube – raadsgriffier in de gemeente Diemen

Inspreekrecht

In elke gemeente hebben burgers de mogelijkheid om in te spreken en invloed uit te oefenen op het beleid. Dit wordt het inspreekrecht genoemd. Burgers mogen hun mening naar voren brengen over onderwerpen die op de agenda staan, maar ook over onderwerpen die volgens burgers extra aandacht verdienen. Tijdens de informatie- of debatronde hebben burgers maximaal vijf minuten om deze onderwerpen aan te kaarten. In principe mogen burgers hier één keer per half jaar gebruik van maken. Sommige gemeenten hanteren echter een andere inspraakregeling. Kijk dus op de website van jouw gemeente welke voorwaarden van toepassing zijn.

Tips voor als je naar de gemeenteraad gaat:

- Houd rekening met politieke achtergrond
- Weet welke partijen in de coalitie en in de oppositie zitten
- Ga altijd op zoek naar nieuwe (profilerings)punten

Het college van burgemeester en wethouders

Henk Jan Meijer is de burgemeester van Zwolle sinds 2000. Hoewel hij lid is van de VVD, staat hij in zijn rol als burgemeester boven de partijen. Hij is zowel voorzitter van het college van B&W als van de gemeenteraad. Daarnaast is hij verantwoordelijk voor zijn eigen beleidsterreinen. De burgemeester is in elk geval verantwoordelijk voor openbare orde en veiligheid, maar afhankelijk van de wensen van de gemeente kan de burgemeester nog meer verantwoordelijkheden hebben. Zo is Henk Jan Meijer verantwoordelijk voor toezicht en handhaving, dienstverlening, communicatie, regionale samenwerking, lobby, positionering en internationale contacten. De burgemeester wordt, zoals gezegd, voorgedragen door de gemeenteraad. Vervolgens wordt hij of zij benoemd door de Kroon voor een periode van zes jaar. Daarmee maakt de burgemeester dus altijd minstens twee raadsperiodes mee (als hij tenminste niet wordt weggestuurd). Na zes jaar kan de gemeenteraad instemmen met een herbenoeming voor weer zes jaar.

De burgemeester stuurt de wethouders aan. Hoe groot het college is, verschilt per gemeente. Zo heeft Zwolle vijf wethouders. De wethouders zijn lid van de partijen die samen een coalitie hebben gevormd na de gemeenteraadsverkiezingen. In Zwolle is er een coalitie van ChristenUnie, D66, PvdA en VVD. Omdat de ChristenUnie in Zwolle de meeste zetels heeft, zijn er twee wethouders afkomstig van die partij. In de gemeente zie je vaker coalities die bestaan uit partijen die op landelijk niveau niet zo snel zouden samenwerken.

Mooi voorbeeld

“De gemeente vergeet vaak inwoners bij het beleid te betrekken. Gelukkig start onze gemeente (Pijnacker-Nootdorp) met ‘gast van de raad’, waarbij een raadslid inwoners die zich met het bestuur willen bemoeien betreft bij de besluitvorming.”

Amarins Komduur-Daems – gemeenteraadslid Pijnacker-Nootdorp, Woordvoerder Vewin

Wees je er dus altijd van bewust dat standpunten van een politieke partij op landelijk en lokaal niveau van elkaar kunnen verschillen, en dat op lokaal niveau de inhoudelijke verschillen vaak kleiner zijn. D66 en de SGP hoeven bijvoorbeeld in een gemeente geen lastige discussies te voeren over medisch-ethische kwesties.

Wethouders hebben ieder hun eigen portefeuille. Elke wethouder is dan ook verantwoordelijk voor een klein stukje van het beleid in een gemeente. Hoe die portefeuilles heten en hoe zij gecombineerd zijn verschilt - je kan het wellicht al raden - per gemeente. Vaak zijn de wethouders daarnaast ook verantwoordelijk voor een deel van de stad. Ze hebben dan allemaal een eigen stadsdeel waar ze wethouder van zijn. Wethouders zijn een interessante gesprekspartner op het moment dat jouw idee past bij de ambities van de wethouder.

Zoek dus uit van welke partij de wethouder lid is, wat voor uitspraken zij¹ doet in de gemeenteraad of in de media, wat voor beleid zij al heeft gemaakt en of er iets in het coalitieakkoord staat over jouw thema. Kan de wethouder met jouw idee scoren op een onderwerp dat haar nauw aan het hart ligt en in een goed daglicht stelt? Dan is de kans groter dat je een interessante partner bent.

Betrokkenheid

“De betrokkenheid van inwoners in Kampen is hoog. Zowel raads- als commissievergaderingen worden live op televisie uitgezonden. De vergaderingen worden goed bekeken en ik word regelmatig aangesproken als mensen een vergadering hebben gezien. De betrokkenheid is groter op specifieke onderwerpen, zoals bij nieuwe woonwijken of industrieterreinen. Daarnaast zijn er spreekuren per wethouder waar je als inwoner of bedrijf heen kunt gaan. Ook kunnen de inwoners makkelijk contact leggen via aanspreekpunten per wijk.”

Geert Meijering – wethouder in Kampen voor het CDA

¹ In dit boekje verwijzen we naar ‘zij’ in plaats van ‘hij’ als het over wethouders gaat. Dit is een lobbytrucje: we zien namelijk graag meer vrouwen in de lokale politiek. Maar mannen zijn natuurlijk ook van harte welkom ;-)

Naam en partij	Beleidsterrein	Wijkwethouder
Henk Jan Meijer (VVD) Burgemeester	<i>Toezicht en handhaving, dienstverlening, communicatie, regionale samenwerking, lobby en positionering, internationale contacten</i>	-
Filip van As (CU)	<i>Verkeer en vervoer/mobiliteit, duurzaamheid, beheer openbare ruimte, milieu en afval, dierenwelzijn, groenbeleid en binnenstad</i>	Binnenstad, AA-landen
Ed Anker (CU)	<i>Ruimtelijke ordening en water, jeugd-beleid en jeugdzorg, gezondheidsbeleid, spoorzone</i>	Kamperpoort, Westenholtte, Spoolde, Wijthmen, Windesheim, Haerst-Tolhuislande
Nelleke Vedelaar (PvdA)	<i>Zorg en WMO, sociale zaken en werkgelegenheid, armoedebestrijding, wonen, project, wezenlanden</i>	Diezerpoort, Holtendroek, Wipstrik
Jan Brink (D66)	<i>Financiën, bedrijfsvoering, cultuur, monumentenzorg en archeologie, onderwijis, programma initiatiefrijik Zwolle en dienstbare overheid Kraanbolwerk</i>	Assendorp, Zwolle-Zuid
René de Heer (VVD) Plv. burgemeester	<i>Economie, vastgoed, sport, toerisme en evenementen, recreatie en stadshagen</i>	Stadshagen, Veerallee, Hanzeland

Verkiezingen en coalities

In 2014 vonden de laatste gemeenteraadsverkiezingen plaats. In Zwolle was het opkomstpercentage 58,2 procent. Dit betekent dat van elke 100 stemgerechtigden in Zwolle, ongeveer 58 mensen een stem hebben uitgebracht. In heel Nederland lag het gemiddelde op 54 mensen.

Na de verkiezingen hebben in Zwolle de vier partijen met de meeste stemmen samen een coalitie gevormd. Zij hebben samen 25 van de 39 zetels in de gemeenteraad. Dat is dus een zeer ruime meerderheid. Deze partijen hebben samen afspraken gemaakt over het beleid dat ze de komende vier jaar willen uitvoeren. Dit hebben ze vastgelegd in een coalitieakkoord.

Een coalitieakkoord kan heel uitgebreid zijn, maar dat hoeft niet. Je kunt het akkoord altijd vinden op de site van de gemeente. Het is interessant om te kijken wat de partijen hebben afgesproken en of er dingen in staan die aansluiten bij wat jij wilt bereiken. Verwijs hier dan ook vooral naar als je gaat lobbyen.

In het coalitieakkoord van Zwolle hebben de partijen vier agenda's gemaakt die ze willen uitvoeren. Hoe dat precies moet gebeuren hebben ze niet omschreven, omdat ze daarover graag in gesprek gaan met bewoners en de andere partijen in de gemeenteraad. Zo hebben ze een agenda voor een sociale stad, een toekomstbestendige stad, een ondernemende stad en een levendige stad.

Besluitvorming

“Zorg dat je weet hoe de besluitvormingscyclus werkt in de raad. Zoek uit wanneer de fracties vergaderen. Mail raadsleden en vraag om een afspraak. Bijna niemand weet het, maar het bellen van de griffie als je iets over een raadsonderwerp wilt weten is heel effectief”

Amarins Komduur-Daems – gemeenteraadslid Pijnacker-Nootdorp,
Woordvoerder Vewin

Financiën van de gemeente

Lobbyen gaat vaak ook over geld. Daarom staan we even stil bij de financiën van de gemeente. Iedere gemeente kent een begrotingscyclus waarin de gemeente een begroting, tussentijdse rapportages en een jaarrekening maakt en presenteert. In Zwolle neemt de gemeenteraad twee keer per jaar beslissingen over de financiën. In het voorjaar besluit de raad over de perspectiefnota, de jaarstukken en de eerste beleidsrapportage. In het najaar besluit zij over de tweede beleidsrapportage, de begroting voor komend jaar en de tarievennota.

Wanneer het college van B&W de begroting presenteert aan de gemeenteraad gaat het nooit over geld alleen, maar ook over de vraag waaraan het geld wordt uitgegeven. Dit is dus hét moment om met gemeenteraadsleden te kijken waar mogelijkheden zijn om geld voor jouw idee vrij te maken. Want uiteindelijk bepaalt de gemeenteraad hoe de begroting eruit ziet.

Gemeentelijke Rekenkamer

Gemeenten hebben een gemeentelijke Rekenkamer. De Rekenkamer onderzoekt of het bestuur van de gemeente volgens de regels werkt, de afgesproken doelen behaalt en of daaraan niet te veel geld wordt uitgegeven. Ook onderzoekt zij of het gemeentebestuur het geld dat ze ontvangt wel op een goede manier besteedt. Dit doet ze onafhankelijk en op eigen initiatief. Daarnaast kan de gemeenteraad de Rekenkamercommissie vragen een onderzoek uit te voeren. Jij kan ook een onderwerp indienen voor een onderzoek bij de Rekenkamer. Houd er echter rekening mee dat de Rekenkamer niet alles onderzoekt. Het onderwerp moet belangrijk zijn voor een groot deel van de inwoners van de gemeente en zich dus niet beperken tot jouw klacht.

Onderzoek

In iedere gemeente en provincie bestaat een Rekenkamer die onderzoek doet voor de gemeenteraad of Provinciale Staten. Doe gewoon een voorstel om een probleem te onderzoeken. Goede kans dat ze er iets mee gaan doen. Dat duurt wel even, maar het levert onbetwiste feiten op en krijgt vrijwel altijd aandacht van de politiek.

Rik Hindriks - voormalig directeur Rekenkamer Dordrecht, Sliedrecht, Alblasserdam en Uden

Belangrijke begrippen

- Perspectiefnota: structureel perspectief over de komende vier jaar
- Begroting: uitwerking van het eerste jaar van de perspectiefnota naar het financieel beleid voor het komend jaar
- Tarievennota: overzicht van de te hanteren tarieven in het komende jaar
- Beleidsrapportages: stand van zaken van de lopende begroting
- Jaarstukken: het jaarverslag (beleidsverantwoording), de jaarrekening (financiële verantwoording) en een terugblik op het afgelopen jaar

De Instrumenten van een raadslid

2.

Door **Maarten Koning**

Als lobbyist is het essentieel om te begrijpen hoe lokale politiek werkt. Hoe gaat een raadslid te werk om zijn of haar idealen te verwezenlijken? En wat kan jij daar als lobbyist mee?

Het werk van een raadslid

Als raadslid besteed ik slechts een deel van mijn tijd aan de vele 'reguliere' vergaderingen van de fractie en de gemeenteraad (en de commissievergaderingen waarin die raadsvergaderingen worden voorbereid). Naast overleggen met inwoners en ondernemers in mijn stad gaat er veel tijd zitten in overleg met andere raadsleden van mijn eigen partij en van andere partijen. En natuurlijk kost het lezen van de stukken die het college van B&W aan de raad sturen ook flink wat tijd. Verder bezoek ik regelmatig evenementen en plekken in mijn snel veranderende stad. Dat is voor mij belangrijk omdat mijn portefeuille over ruimtelijke ontwikkelingen gaat.

De invloed van raadsleden: raadsinstrumenten

Gemeenteraadsleden hebben uiteenlopende mogelijkheden om hun idealen te promoten en veranderingen in gang te zetten. Als hoogste orgaan binnen de gemeente heeft de raad de beschikking over een reeks aan instrumenten waarmee ze informatie kan verkrijgen, haar mening kan geven en die vervolgens kan vertalen naar politieke opdrachten.

Deze 'gereedschappen' zijn méér dan alleen een manier om je werk te kunnen doen, ze zijn vastgelegd in de Gemeentewet. Hierdoor functioneert de lokale democratie en is de invloed van raadsleden verbonden aan spelregels. De raadsinstrumenten lijken overigens vaak op die van de Tweede Kamer. Dat is ook logisch, de gemeenteraad is tenslotte het 'lokale parlement'. Per gemeente zijn er echter wel verschillen in spelregels en het gebruik van de instrumenten.

Hoe werken die raadsinstrumenten in de praktijk?

Als raadslid is het misschien wel de grootste uitdaging om effectief om te gaan met de beperkte tijd en middelen die er zijn. Raadsleden willen impact maken, ze willen hun idealen verwezenlijken en ze moeten samen met andere raadsleden een meerderheid vormen om voorstellen aangenomen te krijgen. Er zijn talloze wegen die naar Rome leiden. Dat maakt het er niet makkelijker op om te begrijpen hoe een raadslid werkt.

Zoveel instrumenten, zoveel raadsleden, zoveel smaken

Toen ik een rondgang maakte bij collega-raadsleden, bleek dat ze heel verschillend gebruik maken van de beschikbare raadsinstrumenten. De één stelt regelmatig schriftelijke vragen en agendeert de uitkomst daarvan vervolgens voor een commissiedebat met de andere partijen en de verantwoordelijke wethouder. De ander heeft een voorkeur voor het gebruiken van mondelinge vragen, om daarmee in de publiciteit meer druk op actuele zaken te kunnen zetten. De keuze voor instrumenten hangt af van uiteenlopende zaken. Daarbij is de ‘politieke stijl’ van een raadslid en het onderwerp belangrijk, maar ook het doel van de discussie. Wil je persaandacht of wil je juist geruisloos beleid bijsturen? Is het een groot, belangrijk verkiezingspunt dat je wilt ‘claimen’? Of wil je voorkomen of juist bevorderen dat het college een plan doorzet? Concreter: wil je wel of niet dat er geïnvesteerd wordt in een kostbare brug of tunnel, en hoe krijg je uiteindelijk voor elkaar wat jij wilt?

Een collega-raadslid vertelde me eens waarom hij het raadswerk zo ontzettend leuk vond om te doen: “steeds weer is het een vrije vorm, niemand vertelt me hoe ik het moet doen, maar ik heb uiteenlopende mogelijkheden om iets te bereiken”. En om daarin je eigen effectiviteit als volksvertegenwoordiger zo groot mogelijk te maken – dat is de uitdaging van ieder gedreven raadslid.

Een andere collega zei: “op het gebied van openbare orde en veiligheid wordt een raadslid nogal eens geconfronteerd met actuele gebeurtenissen die de gemoederen in de pers en op sociale media flink bezighouden. Het stellen van schriftelijke vragen is het enige instrument dat je 24/7 kan inzetten. Het lijkt een flauw instrument, maar het stellen van goede

Maarten Koning is gemeenteraadslid in Utrecht voor D66. Hij is vice voorzitter van de raad. Maarten woont met veel plezier in de binnenstad van Utrecht.

Instrument	Wat kan je er als raadslid mee?
Informatieve / technische vragen	<i>Feitelijke informatie opvragen over stukken en procedures, achtergrondinformatie, inzage in documenten.</i>
Schriftelijke vragen	<i>Verduidelijking vragen over aangelegenheden die de taak zijn van het college van B&W, of over besluiten die door het college van B&W zijn genomen.</i>
Ambtelijke bijstand	<i>Hulpaanvraag voor het verzamelen van informatie, of voor het vinden van financiële dekking voor een voorstel.</i>
Mondelinge vragen tijdens commissie- of raadsvergadering	<i>Vragen over verduidelijking van onderwerpen die actueel zijn, waarbij gevraagd wordt hoe het college van B&W omgaan met dat onderwerp.</i>
Motie	<i>Inhoudelijk, procedureel en politiek doet de Raad een uitspraak over een onderwerp, en dat leidt tot een handeling (er verandert iets).</i>
Amendement	<i>Wijziging op een voorgesteld besluit, plan of nota.</i>
Initiatiefvoorstel	<i>Een voorstel voor nieuw beleid, aanpassing van beleid of een verordening.</i>
Interpellatie	<i>Ondervraging van het college van B&W over politiek gevoelige onderwerpen.</i>
Recht van onderzoek	<i>Onderzoek naar het uitgevoerde beleid van het college van B&W.</i>
Budgetrecht	<i>De raad heeft de bevoegdheid om uitgaven te doen en inkomsten op te halen.</i>

In sommige gemeenteraden worden er nog andere instrumenten gebruikt, zoals een ‘spoeddebat’, of een wekelijks ‘vragenuur’, maar die vergadervormen zijn altijd afgeleiden van de instrumenten zoals die bij wet zijn vastgelegd.

vragen is wel degelijk een essentieel instrument voor met name je volksvertegenwoordigende en controlerende taak. De antwoorden zijn behulpzaam bij je kaderstellende taak”.

Weer een andere collega: “ieder instrument heeft z’n eigen moment. Eén van de belangrijkste lessen voor een raadslid is dat je steeds beter leert op welk moment je welk instrument kunt inzetten. Timing, de zwaarte van het instrument, en of je een onderwerp in je eentje op wilt pakken of met andere partijen: je wordt er steeds vaardiger in”.

De soft power van een raadslid: informele instrumenten

Er blijken ook veel informele instrumenten te zijn die niet in het formele lijstje (in de Gemeentewet) staan. Als raadslid worden je netwerk en je kennis in de gemeente steeds groter waardoor je invloed kan groeien. Zo kan een informatiegesprek met ambtenaren je een completer beeld van een vraagstuk opleveren dan wanneer je slechts informatieve schriftelijke vragen stelt. Het helpt ook om op het juiste moment bij een overleg van een initiatiefgroep of een buurtgroep aan te schuiven om te laten zien dat iets de aandacht van de politiek heeft. Je kan inwoners vragen om hun mening te geven bij een inspreekmoment. Soms is het meest effectieve gewoon om partijen aan elkaar te verbinden. Ook dat is onderdeel van het raadswerk maar gebeurt niet allemaal in de formele politieke arena!

Vernieuwing in de lokale democratie

Eén van de belangrijkste vraagstukken waar ik tegenaan loop, is hoe de betrokkenheid en verbondenheid tussen raadsleden en ‘de stad’ - dat wil zeggen - haar inwoners, ondernemers en organisaties, verbeterd kan worden. Onze achterban en partijleden weten ons wel te vinden, maar slechts zo’n 2 procent van de Nederlanders is lid van een politieke partij. Van die andere 98 procent weten veel mensen maar weinig over hoe hun politieke vertegenwoordiging werkt en hoezeer wij benaderbaar zijn. Maar alle inwoners van de gemeente hebben een mening over hoe de toekomst van hun stad eruit moet zien en wat daarvoor nodig is. Met die tienduizenden meningen en idealen is er veel meer denkkracht en daadkracht dan we met onze beperkte groep raadsleden bij elkaar kunnen hebben. Daarvan gebruik maken vereist wel andere ‘werkvormen’ dan we van oudsher gewend zijn in de gemeenteraad.

Ik word soms moedeloos van de overlegjes in stoffige achterafzaaltjes waar we voor de zoveelste keer met hetzelfde kleine groepje betrokken inwoners overleggen over zaken die

voor heel veel meer inwoners relevant zijn. Gelukkig kan dat echt anders, en gebeurt dat ook steeds vaker. De vele 'burgertoppen', stadsgesprekken en nieuwe inspraakvormen waarmee in veel gemeenten wordt geëxperimenteerd zijn broodnodig om de lokale democratie te laten functioneren op een manier die aansluit bij deze tijd. De kracht van die nieuwe werkvormen zit 'm er bijvoorbeeld in dat willekeurige inwoners vaker worden uitgenodigd om te werken aan uitdagingen en problemen, zonder te denken vanuit gestaalde belangen.

Maar er is meer vernieuwing mogelijk en nodig. Er wordt nog te weinig gebruik gemaakt van internet om meningen en ideeën te verzamelen en om de denkkraft in de gemeente beter te benutten. Bijvoorbeeld voor het maken van een nieuw armoedebeleid of de herinrichting van een straat.

Het is mooi dat er steeds vaker andere middelen ingezet worden zodat inwoners en ondernemers vaker aan zet zijn. Ook daarin is een wereld te winnen: de zeggenschap dichtbij inwoners zelf; hen zelf laten beslissen over hoe hun buurt ingericht wordt en hoe het groen in hun buurt beheerd wordt. Daar hoort bij dat raadsleden en de gemeente daarin dan ook vertrouwen stellen en de durven om die verantwoordelijkheid uit handen te geven. Misschien is dat wel een van de grootste actuele uitdagingen van de lokale democratie.

Gewoon een raadslid

Als lobbyist is het natuurlijk van belang dat je weet hoe de procedures in een gemeenteraad werken. Wanneer je dat begrijpt, dan begrijp je ook hoe een raadslid zijn invloed kan inzetten om verandering in gang te zetten. Over de vergaderorde van een gemeenteraad kan je over het algemeen heldere informatie vinden op de website van de betreffende gemeente. En via die website zijn de raadsleden zelf ook goed bereikbaar.

Maar wat veel mensen niet lijken te weten, is dat die raadsleden ook gewoon maar inwoners van de stad of het dorp zijn – zoals jij dat bent. Ze zijn gekozen om gedurende vier jaar de belangen van de gemeente te vertegenwoordigen en hebben daarvoor alle relevante informatie nodig. Ze zijn afhankelijk van inwoners, bedrijven en organisaties om te weten wat er speelt en welke problemen de gemeente kan oplossen. Maar vooral, ze leggen je graag uit hoe de lokale politiek in elkaar zit en helpen je bovendien met het zoeken naar een oplossing voor jouw probleem.

Dus bel gewoon dat telefoonnummer van die politieke partij, stuur een mail naar dat ene raadslid, of spreek 'm aan bij de bijeenkomst of vergadering die je bijwoont. Negen van de tien keer zal diegene je verder willen helpen of doorverwijzen naar een fractiecollega die de juiste portefeuille heeft om jou verder te helpen.

Wat kán en wíl een raadslid voor jou als lobbyist doen?

Meerdere keren per week zit ik om de tafel met inwoners, ondernemers en vertegenwoordigers van belangenorganisaties omdat ze iets willen van de gemeente. Die gesprekken zijn iedere keer weer heel verschillend; sommigen kennen de gemeentelijke politiek op hun duimpje, anderen weten er nog bijna niets van. Hoe dan ook, het is altijd een win-win-situatie. We wisselen namelijk informatie uit. We helpen elkaar om onze belangen te begrijpen en te zoeken naar oplossingen voor problemen of uitdagingen waar we iets aan willen veranderen. Meestal leiden de gesprekken tot het koppelen aan iemand die ons verder kan helpen of wie informatie kan verstrekken om tot een beter gefundeerd standpunt te komen. Soms stel ik schriftelijke of mondelinge vragen om van het college van B&W te horen wat zij gaan doen aan een ongewenste situatie. Soms leidt zo'n gesprek tot een voorstel om gemeentelijke beleid aan te passen of om het college te vragen om iets op te lossen. Maar soms leidt dat niet tot concrete follow-up omdat we het gewoonweg oneens zijn over wat er gebeuren moet. Zelfs zo'n gesprek is nooit zinloos. Het kennen en erkennen van elkaars belangen is soms het beste wat je kan doen wanneer er geen politieke meerderheid is om iets te veranderen. Ik heb zelfs weleens mensen doorverwezen naar een andere politieke partij omdat ik wist dat die meer gedreven zou zijn om te willen zoeken naar een oplossing voor een probleem van een organisatie.

Als er iets is wat je veranderd wilt zien in je gemeente, dan kan het weleens handig zijn wanneer de lokale volksvertegenwoordigers daarvan op de hoogte zijn. Dus bel dat telefoonnummer, stuur die e-mail of schrijf die lobbybrief!

Simons & Van de Wiel aan het w rd

3.

Door **Marike Simons & Maud van de Wiel**

Veel mensen hebben het beeld dat de (lokale) politiek moeilijk benaderbaar is. Dit is niet zo, je moet alleen weten wat de beste benaderingswijze is. Hierbij speelt timing een belangrijke rol. In het jaar voor er nieuwe gemeenteraadsverkiezingen plaatsvinden is het effectiever om eerst naar de ambtelijke organisatie te stappen en vervolgens pas naar de gemeenteraad. Immers, de organisatie blijft intact na de verkiezingen. Na de gemeenteraadsverkiezingen is het juist slimmer om de gemeenteraad te benaderen, omdat zij op dat moment bezig zijn met de vormgeving van hun plannen. Bovendien willen raadsleden en wethouders zich graag profileren ten opzichte van elkaar. De start van een nieuwe periode is hier bij uitstek geschikt voor.

Het burgerinitiatief

Het burgerinitiatief is het recht van burgers om onderwerpen of concrete voorstellen op de agenda van een volksvertegenwoordigend orgaan te plaatsen. Hierover kan het betreffende orgaan vervolgens een standpunt innemen. Een burgerinitiatief is een uitgewerkt voorstel om bijvoorbeeld het milieu, onderwijs of openbaar vervoer te verbeteren. Het kan zelfs een voorstel betreffen ter vereenvoudiging of afschaffing van een regel. Het burgerinitiatief is een vorm van directe democratie en kan worden beschouwd als aanvulling op het stelsel van representatieve democratie. Het belangrijkste doel van het burgerinitiatief is om de band tussen burger en bestuur te versterken.

Hoe werkt een burgerinitiatief?

De politiek staat vaak positief tegenover burgerinitiatieven. Een burgerinitiatief kent echter geen concrete kaders. Het eerste wat je als burger of ambtenaar dan ook moet vragen heeft betrekking op de opdracht, namelijk: wat kan én mag er? De opdracht zoals deze er nu ligt, is 'ga iets doen'. Dit is echter geen heldere of afgebakende opdracht. Hoewel ambtenaren opdrachten geven met de beste bedoelingen, moet deze wel helder zijn om er daadwerkelijk iets mee te kunnen.

Hoe kunnen ambtenaren hier het beste mee omgaan?

In dit geval is van belang dat er kaders gesteld worden, omdat ambtenaren dan weten wat ze met een burgerinitiatief aanmoeten. Van de Wiel adviseert ambtenaren dan ook de raad te vragen deze kaders te schetsen. Een andere mogelijkheid is zelf een aanzet doen tot het stellen van deze kaders en dit vervolgens te toetsen in de gemeenteraad.

Meer betrokkenheid van inwoners bij gemeentepolitiek

Volgens Simons en Van de Wiel is het belangrijk dat het systeem duidelijk is voor zowel de inwoners als degenen die onderdeel zijn van het systeem. Er dienen dus eenduidige antwoorden te zijn op vragen als: welke functies zijn er binnen dit systeem? En, welke relaties zijn er tussen deze functies?

Overigens benadrukken de twee dat elke gemeente anders werkt. Het is dan ook niet het doel om overal hetzelfde systeem in te voeren, maar om overal een goed werkend systeem te faciliteren. Wil je nou als inwoner iets veranderen in je eigen gemeente? Dan is het advies van Simons en Van de Wiel helder: neem zelf zitting in de gemeenteraad!

Marike Simons en **Maud van de Wiel** zijn beide voormalig politiek assistenten met ervaring in de gemeente Amsterdam. Tegenwoordig runnen zij samen het politiek adviesbureau Simons en Van de Wiel.

Tot slot nog drie tips:

Beïnvloed de politieke agenda

Hierbij is het niet belangrijk wie iets op de agenda zet. Het doel is tenslotte om je onderwerp op de agenda te krijgen!

Timing is alles

Wees je dan ook bewust van de politieke seizoenen wanneer je actie onderneemt. Politiek op gemeenteniveau kent vier seizoenen. Het eerste jaar ontwikkelt de raad een visie die zij de komende vier jaar wil uitvoeren. Het tweede jaar wordt deze visie - en gerelateerde initiatieven - gezaaid. De raad voert dan haar plannen uit. Het derde jaar oogst de raad door resultaten te boeken. Het laatste jaar viert de raad wat ze bereikt heeft. In de periode voor nieuwe verkiezingen zijn er veel openingen voor initiatieven. Initiatieven kunnen er dan namelijk voor zorgen dat politieke partijen in een positief daglicht komen.

Ken het systeem van jouw gemeente

De wijze waarop dit systeem wordt gehanteerd vertelt namelijk veel over de wijze waarop jij het beste de politiek kan bereiken. Organiseren ze in jouw gemeente een politieke markt of plein? Ga er dan heen! Deze evenementen zijn een onderdeel van het systeem en dienen dus een bepaald doel.

Lessen van Laura Bromet

4.

Door **Laura Bromet**

Laura wist niets van de gemeente, behalve dat ze er haar paspoort kon halen. Maar van onwetende burger werd ze trekker van een burgerinitiatief, van raadslid werd ze wethouder. Laura deelt haar lessen uit de lokale politiek. Hoe kun je iets voor elkaar krijgen bij jouw gemeente?

Laura Bromet is wethouder in de Gemeente Waterland. In haar portefeuille heeft zij verkeer en vervoer, duurzaamheid en milieu, werk en inkomen, gemeentelijk vastgoed, beheer openbaar gebied, monumentenzorg en archeologie, communicatie, dierenwelzijn, handhaving. Eerder was zij onder meer werkzaam bij Natuurmonumenten, Milieudefensie en bij mediabedrijf Bromet & Dochters.

Les 1: Verdiep je in het gemeentebestuur

Verdiep je in de werking van het gemeentebestuur. Wie heeft het over welke onderwerpen voor het zeggen?

De eerste keer dat ik in aanraking kwam met gemeentelijke besluitvorming was toen mijn zus een woning nodig had. Gelukkig had mijn vader een stuk grond over achter zijn bedrijf. Het terrein dat mijn vader bezat was te klein voor een huis, maar samen met een ernaast liggend stukje gemeentegrond zou het precies groot genoeg zijn. De wethouder - nu staatssecretaris Economische Zaken - Mona Keijzer vond het wel een goed idee. Er werd een tekening gemaakt door de architect, het college van burgemeester en wethouders ging akkoord en het voorstel werd doorgestuurd naar de gemeenteraad.

Vol verwachting gingen wij voor de raadsbehandeling op de tribune van de raadszaal zitten. Voor het agendapunt had zich een insprekerster gemeld. Een bewoonster van een paar huizen verderop had de plannen ingezien en haar mening gevormd. Zij vond het huis te hoog. Zij was ter voorbereiding op de vergadering alle burens langs geweest en overhandigde de gemeenteraad een lijst van handtekeningen van tegenstanders van bouw van het huis voor mijn zus. Daarna was de raad aan de beurt. De raad had begrip voor de bezwaren van de omwonenden, stelde de wethouder een paar kritische vragen - die ze naar ons idee halfslachtig beantwoordde - en het plan voor het huis ging de vuilnisbak in. Daar zaten we dan. Wethouder Mona Keijzer deed er luchtig over: zo ging het vaker in de raad en er was verder niets meer aan te doen.

Alhoewel het om een huis voor mijn zus ging, voelde ik me machteloos. De raad had ons helemaal niets gevraagd, en wij hadden zelf ook geen actie ondernomen. De argumenten die de raad gebruikte waren de argumenten van de burens, maar daar stond ons verhaal tegenover. Dat was niet aan bod geweest. Ik verweet het onszelf. De belangrijkste les die ik hier heb geleerd: we hadden ons beter moeten verdiepen in de manier waarop besluitvorming in de gemeente plaatsvindt, we hadden een brief moeten sturen naar de raad, we hadden ze moeten uitnodigen voor een ontmoeting op locatie, we hadden ook in moeten spreken in de raadsvergadering. Er zijn veel kansen om iets te bereiken in de gemeente. Maar omdat we van niets wisten en alles hadden overgelaten aan de wethouder stonden we nu met lege handen.

Les 2: Zoek breed draagvlak

Zoek breed draagvlak voor je plannen. Wie is voor- en tegenstander van jouw plan?

Een paar jaar later had ik de gemeente weer nodig. In mijn dorp stond een voormalig verzorgingstehuis leeg. Daarnaast waren er twee basisscholen die in verouderde gebouwen zaten, moest de peuterspeelzaal weg uit het dorps huis en was er behoefte aan kinderopvang. Ik las in de krant over het concept Brede School, een schoolgebouw waar ook andere voorzieningen een plek konden krijgen. Dat zou iets zijn voor ons dorp, op de plek van het oude verzorgingshuis. Ik belde aan bij het huis van de wethouder (weer Mona Keijzer) en vroeg wat ze van het plan vond. Ze was niet enthousiast. Maar het idee liet me niet los en ik dacht na hoe ik verder zou kunnen komen. Mijn eerste gedachte was dat ik het dan maar zonder de gemeente moest proberen te doen.

Ik schreef een brief naar de eigenaar van de grond van het verzorgingshuis, een ontwikkelaar. Zou hij in zijn voor een grondruil? Hij de grond van de scholen, en op het terrein van het verzorgingshuis een Brede School. De ontwikkelaar reageerde positief, kwam langs om het te bespreken en zei dat hij het wel zag zitten. De eerste hobbel was genomen. Een belangrijke les die ik leerde is: zoeken naar draagvlak is belangrijk.

Ik had gezien dat de raad erg gevoelig was voor geluiden uit de samenleving. Ik moest de samenleving dus inzetten om mijn plan verder te helpen. Ik bezocht de Dorpsraad. De Dorpsraad maakte zich net in die periode sterk voor een Wijksteunpunt dat maar niet van

de grond kwam. Ik vertelde over mijn plan voor de Brede School en suggereerde dat het misschien ook een idee was het Wijksteunpunt onder te brengen in de Brede School. De Dorpsraad reageerde positief. Ze wilde zich namens de dorpsbewoners hard maken voor de Brede School.

Samen met de Dorpsraad bezocht ik de tandarts en de dokter. Ook zij hadden een vrij dringende huisvestingsbehoefte. Ze wilden meteen meedoen. Het ging goed. We gingen naar de schooldirecteuren. Ik was inmiddels overtuigd dat het me ging lukken de Brede School van de grond te krijgen. De schooldirecteuren waren niet negatief, maar een van hen zei: "Laura, je moet niet denken dat het er in de komende tien jaar komt". Dat zullen we nog wel eens zien, dacht ik.

Ik schreef een brief aan alle raadsleden met daarin mijn plan. Alleen het CDA reageerde met een ontvangstbevestiging. Daarna hoorde ik niets meer.

Les 3: Kies het juiste moment

Kies het juiste moment om je plannen naar voren te brengen.

Wanneer is het juiste moment?

Ik was inmiddels gefascineerd geraakt door de besluitvorming bij de gemeente. Ik begon te begrijpen dat er een college van burgemeester en wethouders (B&W) was voor het dagelijks bestuur van de gemeente, maar dat de belangrijke beslissingen door de gemeenteraad werden genomen. Dat de raad verdeeld was in politieke fracties, dat die voorafgaand aan de raadsvergadering per fractie de raadsagenda voorbespraken en dat je welkom was op zulke vergaderingen. Dat je daar kon vertellen wat je belang was, dat je daar kon proberen je plan in de raad te krijgen. Een van de belangrijkste lessen die ik hier heb geleerd is het bezoeken van de website van de gemeente. Elke week kon ik er een besluitenlijst vinden van het college van B&W, en ook de raadsagenda werd er gepubliceerd. Door de website van de gemeente had ik zicht op de planning van de raad. Ik vond het razend interessant om te zien waar zowel college als raad over besloten, allemaal dingen in mijn eigen leefomgeving.

Op een dag zag ik een raadsvergadering aangekondigd die zou gaan over Wijksteunpunten en het Integrale huisvestingsplan scholen. Allebei agendapunten die aansloten op mijn plan! Ik trommelde de Dorpsraad op. Dit was het moment de raad te verleiden mijn plan te omarmen. De Dorpsraad en ik bezochten alle fractievergaderingen. We vertelden over het plan voor de Brede School en het Wijksteunpunt en beantwoordden vragen van raadsleden.

Les 4: Gebruik de middelen die je hebt

Gebruik de middelen die je hebt om de raad te overtuigen

Na het bezoek aan de fracties wisten de Dorpsraad en ik nog niet of, en zo ja wat, de raadsleden met ons verhaal gingen doen. We besloten alle middelen die we als burgers tot onze beschikking hadden in te zetten. Voor de raadsvergadering was er gelegenheid in te spreken als bezoeker. Dat had ik ook gezien bij de buurvrouw met de handtekeningen. Wij zouden dit ook doen. Ik zou inspreken, maar ook de tandarts, de dokter en de Dorpsraad zouden hun verhaal doen. Voor het zover was lieten de Dorpsraad en ik iedereen een brief schrijven aan de raad, waarin stond hoe belangrijk het voor ons dorp was dat de Brede School en het Wijksteunpunt er zouden komen. De raadsleden werden gebombardeerd door brieven. We bedachten dat het goed zou zijn als de raadsleden zouden zien hoe slecht de huisvesting was. We maakten een filmpje waarin de schooldirecteuren een rondleiding gaven door hun vervallen en volgepropte scholen. Volgens het Reglement van Orde van de Raad was het verboden om een filmpje te tonen, bleek op de avond van de raadsvergadering. Gelukkig was de griffier een flexibele man en regelde hij dat het vertoond kon worden. Alle belanghebbenden spraken in. Daarna was het woord aan de gemeenteraad.

Les 5: Zoek naar raadsleden

Zoek naar raadsleden die jouw plan willen verdedigen. Hoe ga je op zoek naar raadsleden die jou steunen?

In de tussentijd had ik contact gelegd met een raadslid van een lokale partij die ook in ons dorp woonde. Juist omdat ze in het dorp woonde en zag hoe breed het draagvlak was voor de Brede School en het Wijksteunpunt, was het redelijk makkelijk haar als medestander te krijgen. Niet alleen wij hadden voordeel aan de steun die het raadslid ons gaf, het raadslid had er zelf ook profijt van. Ze vond het niet alleen een goed plan, het gaf haar ook de

mogelijkheid om zich ten opzichte van de andere fracties politiek te profileren. Tijdens de raadsvergadering kondigde ze een motie aan die het college opdroeg werk te maken van de Brede School en het wijksteunpunt. We zaten allemaal op de tribune toen de motie in stemming werd gebracht: de tandarts, de dokter, de schooldirecteuren en de Dorpsraad. En het ging precies zoals we hoopten: de motie werd unaniem aangenomen. De Brede School en het Wijksteunpunt zouden er komen.

Les 6: Raadsleden zijn volksvertegenwoordigers

Raadsleden zijn volksvertegenwoordigers en zijn altijd op zoek naar politieke profilering

Het raadsdebat vond een half jaar voor de gemeenteraadsverkiezingen plaats. De politieke partijen waren op zoek naar kandidaten voor hun lijsten. Ik kreeg een mailtje van GroenLinks. Of ik erover na wilde denken kandidaat voor GroenLinks te worden. Dat deed ik, drie maanden lang. Het lastigste vond ik me te moeten binden aan een politieke partij. Het voelde alsof ik iets van mijn individu op zou moeten geven ten gunste van het collectief. Maar de lokale GroenLinkers leken me aardige en redelijke mensen en ik was al links. Ik zei ja, werd gekozen als raadslid en werd al snel een overtuigde GroenLinkser.

Ik ben acht jaar raadslid geweest en in die jaren heb ik een stoet aan burgers langs zien komen in de fractievergaderingen en in de raad. Meestal volgden zij dezelfde strategie als ik bij de Brede School. Een betoog in de fractie, gevolgd door inspraak in de raad. Niet iedereen deed dat even succesvol. Veel onderwerpen waren politiek controversieel. Wij GroenLinkers verbonden ons met de inwoners die zich verzetten tegen bedrijfsterreinen, maar VVD-ers zaten toch vaker op de lijn van de projectontwikkelaars. Dat is politiek. Een belangenafweging waarbij uiteindelijk de meeste stemmen gelden. Als de GroenLinks-fractie benaderd werd door inwoners die plannen hadden die aansloten bij onze idealen, hadden ze aan ons direct een medestander. We hielden een Coöperatie voor Windmolens aan een meerderheid voor windmolens en dienden een voorstel in om meer geld beschikbaar te stellen voor Bureau

Anti-discriminatiezaken. Op andere momenten stonden we zij aan zij met inwoners die pleitten tegen een woonwijk in het groen. Soms wonnen we, soms verloren we. We waren altijd op zoek naar goede ideeën uit de samenleving die aansloten bij onze idealen. En dat gold ook voor de andere fracties. Iedereen die in de gemeentepolitiek zit is begaan met de samenleving. In de politiek zit je niet voor jezelf, maar voor een in jouw ogen betere wereld. Al is dat voor elke politieke partij een andere wereld.

Les 7: Druk uitoefenen helpt

Na acht jaar raadslidmaatschap werd ik wethouder. Ik vond het heerlijk nu zelf aan de knoppen te zitten. Belangen afwegen, problemen oplossen, beslissingen nemen. Wethouders beschikken over een heel ambtenarenapparaat. Ambtenaren werken voor het college van B&W en de gemeenteraad. Zij kunnen niets doen zonder de goedkeuring van college en raad.

Als je het niet eens bent met een (voorgenomen) besluit, kun je druk uitoefenen. Fracties kunnen vragen stellen aan het college, je kunt een opiniestuk sturen naar de krant, of je kunt met spandoeken de straat opgaan. Elke raad en elke bestuurder wil besluiten nemen met draagvlak. Het is niet leuk besluiten te nemen als je weet dat er veel mensen zijn die het ermee oneens zijn. Soms worden besluiten daarom teruggedraaid. In mijn gemeente was er een plan voor een woonwijk in een weiland. Een lokale actiegroep heeft zich acht jaar lang verzet tegen dit plan. Net zolang tot er geen draagvlak meer voor was en de voltallige raad de stekker uit het plan trok.

Les 8: De aanhouder wint

Aan de vooravond van de gemeenteraadsverkiezingen van 2014 vond er een lijsttrekkersdebat plaats in Broek in Waterland. Broek in Waterland is een prachtig dorp ten noorden van Amsterdam dat doorsneden wordt door een drukke verkeersweg. De weg maakt van Broek in Waterland eigenlijk twee dorpen. Het sjeke Broek-Noord en het wat nieuwere Broek-Zuid.

Op de avond van het verkiezingsdebat bracht een inwoner het probleem van de weg naar voren. Wilden de politieke partijen zich inzetten voor een tunnel om de doorsnijding van hun dorp ongedaan te maken? In de hitte van de strijd om de kiezer durfde geen lijsttrekker te zeggen dat zo'n tunnel onhaalbaar of te duur zou zijn. Iedere politieke partij vond het op die avond, vanuit het niets, een prima idee. De raadsvergadering die volgde op de avond van het verkiezingsdebat trok het CDA het onderwerp nog wat extra naar zich toe door een motie in te dienen die de raad officieel nogmaals de uitspraak ontlokte dat er een tunnel moest komen. De raad steunde de motie unaniem.

Na de verkiezingen was de tunnel een van de onderwerpen tijdens de coalitie-onderhandelingen. De tunnel moest er komen, en omdat het een provinciale weg was en ik wethouder verkeer werd, moest ik het bij de provincie gaan regelen.

Ik begon met het zoeken naar meer draagvlak. De inwoners van Broek in Waterland wilden het, de raad van Waterland wilde het, en ik dacht dat als de omliggende gemeenten het ook wilden, de provincie ook wel mee te krijgen was. Voorafgaand aan een vergadering met de wethouders uit de buurgemeenten over de tunnel vroeg ik of zij onze tunnelwens steunden. Dat was het geval, maar tijdens de vergadering bleek dat de gedeputeerde, die de tunnel zou moeten betalen, niets zag in een (dure) tunnel. Mijn voorstel voor een onderzoek naar een tunnel kreeg daarom geen steun, ook niet van mijn collega's die eerder hadden laten weten positief te zijn over een tunnel. De mensen in Broek in Waterland lieten het er niet bij zitten. Opnieuw kozen zij vlak voor de (provinciale) verkiezingen voor een benadering van de provinciale fracties. Ze nodigden ze uit om met eigen ogen te zien wat de weg deed met hun dorp en ontlokten zo openbare uitspraken over de wenselijkheid van de tunnel. Met resultaat: Provinciale Staten dwongen de gedeputeerde tot een onderzoek naar een tunnel.

De actievoerders in Broek werden in korte tijd verkeersdeskundigen en maakten samen met de provincie een plan voor een tunnel die 'onderdoorgang' ging heten. Ze staken er al hun vrije tijd in. Ik vroeg ze tijdens het proces wat ze zouden doen als de provincie onverhoopt toch niet zou kiezen voor een onderdoorgang. Zouden ze gedesillusioneerd of verbitterd zijn? Een Broeker lachte me uit om deze vraag. "Nee, natuurlijk niet", zei hij.

"We gaan door tot de tunnel er is."

Middelen voor lokale belangen- behartiging

5.

Door WKPA en Stichting Lobby Lokaal

Grote stad, plattelandsgemeente, groeikern of fusiegemeente - allemaal hebben ze minimaal een gemeenteraad, een burgemeester en een handvol wethouders. Dus kan er gelobbyd worden. Een burgerlobbyist heeft de beschikking over diverse middelen om een belang onder de aandacht te brengen in dat lokale speelveld.

Daarbij begint het vaak met aandacht voor de zaak. Vroeger was een krantenkop in de lokale krant het hoogst haalbare. Tegenwoordig wenden we ons rechtstreeks tot onze volksvertegenwoordigers via sociale media. Toch moeten de traditionele media niet onderschat worden: kijk maar eens naar het vragenuurtje in de Tweede Kamer. Dat gaat bijna altijd over de TV-uitzending van de vorige avond of de krant van vandaag. Het is wachten op het eerste spoeddebat over een videotje op Snapchat.

Gesprekken

Gewoon het gesprek aan gaan, dat is eigenlijk de eenvoudigste en de meest klassieke vorm van lobbyen. Voor veel mensen is de drempel tot een gesprek echter hoog. Zit de wethouder wel op mijn verhaal te wachten? Het antwoord is vrijwel zonder uitzondering: ja! Een goed bestuurder of volksvertegenwoordiger wil altijd verschillende kanten van het verhaal horen. Zij ziet zichzelf graag als iemand die belangen afweegt alvorens een keuze te maken. Raadsleden, verstoken van ondersteuning door ambtenaren, zijn voor hun informatievoorziening zelfs in hoge mate aangewezen op de samenleving. Bel, mail, DM of app je lokale volksvertegenwoordiger dus als je graag ergens over wilt spreken. Het enige probleem is: ze hebben meestal (te) weinig tijd. Kom daarom snel to the point. Een gesprek is een kwestie van vertellen én luisteren. Informatie over wat een raadslid bezighoudt en beweegt is zeer waardevol voor elke burgerlobbyist.

Brieven

Wie schrijft, blijft. Lobbybrieven zijn vaak een makkelijke en efficiënte manier om contact te leggen met raadsleden. Ze kunnen jouw brief gebruiken om zich te informeren of het zien als een aanleiding om verder in gesprek te gaan. Bedenk dat raadsleden zich van elkaar moeten onderscheiden in debatten. Zij zijn vooral geïnteresseerd in informatie waarmee zij hun eigen standpunt kunnen onderbouwen of waarmee ze een voorsprongetje krijgen in het debat met hun collega's. Zo worden zij zichtbaar - en dat is vitaal voor hun herverkiezing. Ook voor de brieven geldt: hoe korter, hoe beter. Iedereen is tegenwoordig online,

Gemeenten zoeken vaak naar formele partijen om na te denken over oplossingen. Het is daarom belangrijk om uit te leggen wat jij ze kan bieden vanuit jouw rol als inwoner. Voor de gemeente is het vaak nog onduidelijk wat ze van jou kunnen verwachten. Tegelijkertijd weet jij als inwoner ook niet altijd wat te verwachten van de gemeente.

Renée Frissen – oprichter van OpenEmbassy en actieonderzoeker bij het Instituut voor Publieke Waarden

”

dus een digitale brief werkt even goed als (zo niet beter dan) een poststuk. Belangrijkste zinnetje in elke lobbybrief: ‘Voor nadere informatie, neem contact op met.’ Mocht je meer algemene informatie willen delen, stuur je brief dan naar de raad en het college van B&W. De brief komt dan op de lijst van ingekomen stukken. Grote kans dat hij dan op de agenda komt bij een debat.

Werkbezoeken

Na vele uren in een slecht geventileerde raadszaal met liters koffie achter de kiezen, zetten politici graag een stap buiten de deur. Nodig daarom eens een politicus uit om een kijkje te komen nemen bij jouw bedrijf, organisatie of initiatief. Het helpt natuurlijk wel als zo’n

Tips over werkbezoeken

Nodig iemand uit met een kort programma. Wees een beetje flexibel. Vraag ook vooral of de politicus in kwestie nog andere dingen wil zien of andere mensen wil spreken, zodat je je goed kunt voorbereiden. Klop genoeg lucht in het programma. Liever een kwartier praten en drie kwartier rondwandelen dan andersom.

bezoek aansluit bij de actualiteit. Neemt de raad binnenkort bijvoorbeeld een besluit dat voor jou grote gevolgen heeft, nodig de raadsleden dan uit voor een kijkje in de keuken.

Media-aandacht

De gemeenteraad is net de Tweede Kamer. Lokale media zijn extreem bepalend. Zij controleren de uitvoerende macht en houden alle ontwikkelingen in de gaten. Net als politici zijn ook journalisten continu op zoek naar nieuwe informatie. Helaas hebben veel kranten en regionale zenders het moeilijk. Oplages lopen terug en verslaggevers hebben steeds minder tijd om kopij te maken. Treurig, maar een realiteit om als belangenbehartiger rekening mee te houden. Probeer banden op te bouwen met verslaggevers die de raad en het college van B&W volgen. Maak kennis, voer gesprekken over jouw onderwerp en stuur de verslaggevers achtergrondinformatie. Dergelijke informatie hoeft echt niet altijd in de vorm van een persbericht verstuurd te worden. Is je onderwerp nog niet actueel, maar mogelijk wel in de toekomst? Dan is de informatie misschien wel nog waardevoller voor journalisten. Artikelen in de krant of items op de radio kunnen zaken in gang zetten, die anders op de achtergrond zouden blijven. Schroom dus niet om media te benaderen.

Tips over media-aandacht

Denk als een journalist. Wil je dat ze jouw stuk gebruiken, schrijf het dan zo op dat het bij wijze van spreken zo de krant in kan. Op die manier help je een journalist en ziet zij meteen waarom dit belangrijk is. Mocht je geïnterviewd worden dan is het wijs om te vragen of je het stuk mag lezen voor de publicatie. Dat is heel gebruikelijk en je kunt het op z’n minst vragen. Let wel: we hebben in dit land gelukkig persvrijheid. Feitelijke onjuistheden kun je corrigeren, maar de invalshoek of journalistieke opzet van een stuk uiteraard niet.

Een mooi voorbeeld:

Een groep inwoners heeft zich ingezet voor het behoud van een zorghuis. Zij hebben door gebruik van verschillende middelen ervoor gezorgd dat het zorghuis behouden kon blijven. Zo gebruikte zij informatiebijeenkomsten, protesten en sociale media. Het resultaat was de mobilisatie van honderden mensen.

Raymond Kramer – gemeenteraadslid in Soest voor het GDA en vastgoedjurist voor woningcorporaties

”

Sociale media

Whatsapp, Facebook, Snapchat, Twitter en Instagram zijn niet meer weg te denken uit het dagelijks leven. Sociale media zijn een belangrijke bron van informatie geworden. Ze zijn toegankelijk, laagdrempelig en democratisch. Mensen reageren op nieuws via sociale media - het aantal reacties of de hevigheid ervan kan politici aanzetten tot het ondernemen van actie. Ben je aan het lobbyen op lokaal niveau, dan is het handig om een strategie te bedenken voor sociale media. Wil je een breed publiek aanspreken? Dan is het handig om Facebook te gebruiken. Zoek je met name de dialoog met politici en journalisten? Dan is Twitter een goed platform. Iets met veel plaatjes en filmpjes dat jongeren aanspreekt? Dan zijn Snapchat en Instagram je domein.

Inspraak

Alle gemeenten bieden de mogelijkheid voor inwoners om in te spreken tijdens commissie- en raadsvergaderingen. Maak hier dan ook gebruik van! Je moet je van te voren wel even aanmelden bij de griffier (de ondersteuning van de raad). Je krijgt meestal een paar minuten spreektijd, zorg dat je daar binnen blijft. Houd het verhaal dicht bij jezelf, spreek duidelijk en stel bijvoorbeeld een vraag waar de raad of het college op kan reageren. Soms heeft het zin om een specifieke partij te benaderen. Vraag gewoon of je eens langs mag komen in de fractievergadering. Die is vaak op maandag of dinsdag, vlak voor de raadsvergadering.

Gemeenten organiseren ook steeds vaker consultaties, al dan niet via internet. Je krijgt dan de mogelijkheid om te reageren op voorstellen van het college van burgemeester en wethouders, voordat de raad stemt. Heel soms worden suggesties overgenomen in het voorstel. Maar ook als dat niet gebeurt, kan meedoen aan een consultatie zinvol zijn. De wethouder moet namelijk reageren op de argumenten die je inbrengt - en dat is weer een mooi aanknopingspunt voor het vervolg van de lobby.

Maatschappelijke druk

Heb je de hele raad gesproken, alle ambtenaren en bestuurders geïnformeerd maar wordt er niets met je lobby gedaan? Dan is het misschien tijd om groter te gaan denken en de boel te laten escaleren, op een goede manier dan. Mobiliseer alle belanghebbenden en trek ten strijde. Zorg voor zoveel mogelijk massa: verzamel handtekeningen onder een manifest, ga de straten op, organiseer ludieke acties. Alles voor aandacht! Denk als een politieke partij in campagnetijd: hoe kan ik mensen overtuigen van mijn punt? Probeer ook buiten je comfort zone te treden. Zijn er misschien partijen waarmee je liever niet op één kussen ligt, maar die je wel goed kan gebruiken? Benader ze - want ze zijn hier altijd gevoelig voor. Zo heeft bijvoorbeeld een lobby van een natuur- en een landbouworganisatie meestal grote kans van slagen.

Evenementen

Stel je bent de voorzitter van een tennisvereniging. Je hebt drie mooie gravelbanen, maar wilt uitbreiden. Naast jouw vereniging ligt een stukje braakliggend terrein. Dit terrein is eigenlijk bedoeld voor woningbouw maar geen projectontwikkelaar die heil ziet in deze snipper. Eigenlijk zou je dan moeten lobbyen om het bestemmingsplan te wijzigen. Dat kan door een gebruikelijke procedure te starten, beginnend met het schrijven van brieven en het voeren van gesprekken. Je kan ook kiezen voor een geheel andere aanpak. Organiseer vanuit de tennisvereniging een debat over de sport in jouw gemeente. Is er sprake van veel overgewicht in jouw gemeente? Dan is dit het juiste moment om dit ter sprake te brengen. Nodig raadsleden uit voor het debat. Je zult zien dat ze - zeker met een goede gespreksleider - uitspraken en toezeggingen doen waarbij je lobby baat heeft. Vaak wordt het nog een leuke avond ook. Zo sla je twee vliegen in één klap.

Op bezoek bij de burgemeester

6.

Door **Marja van Bijsterveldt-Vliegenthart**

De belangrijkste verandering die ik in mijn carrière in het lokaal bestuur heb meegemaakt is die van een monistisch bestel naar een dualistisch bestel. Vroeger was het college echt een soort dagelijks bestuur van de raad. Nu staan ze meer tegenover elkaar.

Zelf was ik nooit zo voor dualisme. De verschillen op lokaal niveau tussen partijen zijn immers vaak niet zo groot, ongeacht of je nou naar Schipluiden, Delft of Almere kijkt. Maar het werk is wel veranderd door die omslag. De raad heeft een heel eigen circuit gekregen, met een actieve griffie. Als college en raad elkaar in deze rolverdeling respecteren, dan lukt het.

De controlerende kant van het raadswerk is belangrijker geworden. Er is ook veel meer papier dan vroeger. Gemiddelde stedelingen hebben daar niet zo mee van doen. Tegelijkertijd is het lokale niveau wel relevanter geworden. Er komen veel meer taken bij. Zorg bijvoorbeeld en gemeenschappelijke regelingen voor zaken als openbaar vervoer, samen met omringende gemeenten. Gemeenten kijken meer buiten hun eigen grenzen, naar de regionale economie.

Ondertussen zijn veel dingen ook hetzelfde gebleven. Veel mensen zitten dicht bij het vuur met hun eigen netwerken. Dat zie je zowel in een dorp als in een stad. Misschien is het wel meer op individuele basis vandaag de dag. Belangen worden minder samengebond

Marja van Bijsterveldt-Vliegenthart is lid van het CDA en maakte van 2010 tot 2012 als minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap deel uit van het kabinet-Rutte I.

Berder was ze staatssecretaris op hetzelfde departement, voorzitter van het CDA, burgemeester van Schipluiden en wethouder en gemeenteraadslid in Almere. Ze werd in september 2016 burgemeester van Delft.

in instituties. Daar schuilt wel een gevaar in, namelijk dat een kleine groep succesvol haar belangen behartigt, terwijl het circuit voor grote groepen niet toegankelijk is. We moeten opletten dat we iedereen blijven meenemen in het lokaal bestuur.

Het gevaar van dit soort insider-outsider tegenstellingen is dat je als stadsbestuur vooruit spurt. Je moet heel goed opletten dat je niet alleen aandacht hebt voor ontwikkelingen die relevant zijn voor de strategie van de stad. Je moet ook naar de gewone inwoner blijven kijken. Doe je dat niet, dan krijg je een stad van twee snelheden. Dat risico is levensgroot. Voor veel mensen in en om het lokaal bestuur is een - vervelende term - elitair netwerk wel gezellig en comfortabel. Maar er is zoveel meer.

In Delft hebben we in 2008 met de gehele gemeenteraad een oproep gedaan. Of mensen actief wilden worden in en om de Delftse politiek. We kregen 120 aanmeldingen. Vervolgens hebben we als gemeente een soort matching-markt georganiseerd voor alle politieke partijen. Zo hebben we echt bevorderd dat niet alleen de *usual suspects* in de raadsbankjes beladden: van de huidige gemeenteraad is veertig procent via de matching-markten in contact gekomen met de politieke partij.

Raadswerk is vrijwilligerswerk. Ik ben altijd van de school die vindt dat je het dan ook een beetje gezellig moet maken. Het is geen baan, maar zorg dan wel voor een warme deken van de club. Vroeger hadden we altijd een borrel na de raadsvergadering. Ergens wel jammer dat die door een motie van de SP afgeschaft is. Het mag best wat kosten, mensen die zich in hun vrije tijd inzetten voor de stad.

Ik adviseer raadsleden altijd om dicht bij de reden waarom je gekozen bent te blijven. In een fractie heb je een goede balans nodig tussen de meer strategische types en de volksvertegenwoordigers die meer van de straat zijn, met een sterk netwerk in de samenleving. Dan kun je in de fractie de rollen goed verdelen.

Mijn ervaring is dat wethouders en raadsleden heel aanspreekbaar zijn. Ik raad iedereen aan ze gewoon te benaderen. Even bellen, even sparren, de meeste politici zullen het zeer op prijs stellen. Het kan ook makkelijk. Via Facebook en Twitter kunnen politici en bestuurders rechtstreeks in contact staan met hun omgeving. Het is zeker intensief, maar het lokaal bestuur gaat niet alleen over macht. Het gaat evenzeer over verantwoording en legitimatie. Je moet blijven overtuigen, 's ochtends in het college, 's middags tijdens een bezoek aan de Delftse wijk Buitenhof.

*De media en journalistiek
zijn belangrijk voor een goed
democratisch proces.
Als media controleren
we processen en informeren
we belanghebbenden.*

Vincent van Rijn
Journalist, AT5/NOS op 3

Effectief lobbyen in meerdere gemeenten

7.

Door **Tino Wallaart**

In 2010 besloot het kabinet Rutte-I het natuurbeleid over te dragen aan de provincies. Staatssecretaris Henk Bleker legde de basis voor deze operatie. Zijn belangrijkste doel was het doorvoeren van een fikse bezuiniging: 75 procent van het budget zou weggesneden worden.

Er zat een zekere logica in de decentralisatie. Rijk en provincies maakten allebei volop beleid en het zou efficiënter zijn alles bij één bestuurslaag te leggen. Daarnaast zagen veel mensen in ondernemend Nederland de operatie als een buitenkansje om de natuurbeweging in toom te krijgen. In plaats van zich te wenden tot het ene ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselvoorziening, moesten de groene organisaties nu hun hindermacht zien uit te oefenen in twaalf provinciesteden. Zoals de Amerikaanse president Truman ooit al zei: *“if you can't convince them, confuse them.”*

Tijdens een overleg over de uitvoering van het natuurakkoord stak een vertegenwoordiger van een werknemersorganisatie de vinger in de lucht. 'Maar staatssecretaris,' vroeg hij bedremmeld. 'Betekent dit dat we straks aan de ene oever van de IJssel andere regels hebben dan aan de andere?'

Het natuurbeleid is slechts één van de vele beleidsterreinen waarvoor de verantwoordelijkheid de afgelopen jaren verschoven is naar lagere overheden. Jeugdzorg, maatschappelijke ondersteuning, de bijstand en het omgevingsrecht zijn voorbeelden van andere – vaak veel complexere – decentralisaties.

Voor lobbyisten lijkt dit een feest: meer beslissers, meer ingangen, meer mogelijkheden om invloed uit te oefenen. Maar het heeft het vak van public affairs ook ingewikkelder gemaakt. Had je vroeger één loket in Den Haag, nu moet de boodschap onder de aandacht gebracht worden bij alle provincies, gemeenten, de vele bestuurscommissies (stadsdelen, deelraden en dorpscommissies), de G4, de G32, 25 veiligheidsregio's, bijna veertig ov-concessiegebieden, enzovoort.

Decentralisatie is een regelrechte ramp voor lobbyisten die werken op basis van hun netwerk van contacten. Contact met de leden van een vaste Kamercommissie en een enkele beleidsambtenaar op een ministerie kun je nog

onderhouden door middel van een regelmatige lunch of koffie-afspraak, maar probeer dat maar eens vol te houden in pakweg de tien grootste steden.

Ook basale zaken als de online informatievoorziening zijn lastiger. Waar officiële stukken toch redelijk overzichtelijk te vinden zijn in 'Den Haag' hanteren gemeenten en provincies weer ieder hun eigen systeem – waarvan de toegankelijkheid sterk verschilt. Dan is er ook

nog eens sprake van een ander slag gekozen volksvertegenwoordigers: waar de Tweede Kamer bevolkt wordt door fulltime professionals, moeten de raden het met welwillende amateurpolitici doen – iets wat vooral op het provinciale niveau zorgt voor een gebrek aan tijd en aandacht voor de lobby. Een andere handicap vormen de soms gebrekkige lokale of regionale media, waardoor het opvoeren van externe druk vaak lastiger is.

Geconfronteerd met de versnippering van de lobby-opgave, worstelen organisaties met nieuwe problemen. Hoe vinden we de weg in dit woud? Waar moeten we op welk moment zijn? Hoe kunnen we x gemeenten, y provincies of z regio's tegelijkertijd effectief en efficiënt benaderen? Kort gezegd: hoe stellen we de juiste prioriteiten?

Een eenduidig antwoord op deze vraag is niet te geven. In de meeste gevallen is het maatwerk. Daarbij kunnen de volgende acht vuistregels behulpzaam zijn.

Tino Wallaart is eigenaar van WKPA en directeur bij het Gieskes-Strijbisfonds. Hij leerde de landelijke politiek in al haar facetten kennen als journalist, woordvoerder en politiek assistent van twee ministers, partij-activist en later als hoofd public affairs van Natuurmonumenten.

Vuistregel 1: Selecteer

Dat iets in alle gemeenten speelt, betekent niet automatisch dat het overal even belangrijk is. Daarom kan het helpen om de criteria te formuleren waar de plaats aan moet voldoen, die het beste aansluiten bij de organisatie.

Vaak zullen dit gemeenten in een regio, groter dan honderdduizend inwoners of met een grote specifieke doelgroep van de organisatie zijn.

Vuistregel 2: Zoek de samenwerkingsverbanden

Nederland telt op dit moment nog 380 gemeenten. Ze zijn er in alle soorten en maten. Op veel beleidsterreinen werken ze intensief samen. De taken dragen ze dan over aan zogenaamde gemeenschappelijke regelingen.

Van deze samenwerkingsverbanden zijn er ruim vijfhonderd in Nederland. Van veiligheidsregio's tot recreatieschappen, van ov-concessiegebieden tot de muziekschool van de streek. Meestal worden deze gemeenschappelijke regelingen bestuurd door een light-variant van de aangesloten gemeenteraden. Een wethouder coördineert en een dwarsdoorsnede van de raadsleden wordt afgevaardigd om te controleren.

Hoe vaag soms ook, deze organen vergaderen, produceren stukken en nemen besluiten. Ze vallen dus te beïnvloeden. Het voordeel is dat je niet alle gemeenten in de regio hoeft te benaderen.

Vuistregel 3: Neem een deel voor het geheel

Soms kan een sterke, zichtbare actie richting een enkele stad grote uitstraling hebben richting andere gemeenten. Een succesvol experiment dat plaatselijk uitgevoerd is of een lokale zaak die de gemoederen in de media bezighoudt bijvoorbeeld.

In die gevallen kan het zinnig zijn om alle registers open te trekken in die ene gemeente. Deel de informatie vervolgens proactief met gemeenten waarvan je kunt verwachten dat ze met vergelijkbare problematiek te maken krijgen. Een kleine moeite die zich dubbel en dwars terugbetaalt als de kwestie in één van die andere steden opduikt.

Vuistregel 4: Nationaliseer

Decentralisatie betekent niet dat het landelijk loket definitief gesloten is.

Het Binnenhof blijft altijd een wakend oog hebben voor lokale kwesties, ook voor kwesties waarover ze niet meer gaan. Zo kunnen plaatselijke beslissers ‘van bovenaf’ onder druk gezet worden.

Het beste voorbeeld van deze benadering is het stellen van schriftelijke of mondelinge vragen door de Tweede Kamer. Wie dagelijks de nieuw ingediende vragen bekijkt, zal al snel constateren dat er geregeld vragen over lokale incidenten gaan – vaak over kwesties waarover de Kamer niet gaat. Aandacht voor de kwestie in een landelijke krant of uitzending is de aanleiding.

Overigens hoeft het nationaliseren van de lokale lobby niet per se incidentgedreven te zijn. Het is ook mogelijk om ministeries in beweging te krijgen. De decentralisatie van het beleid is de laatste jaren hand in hand gegaan met het afsluiten van allerlei ‘deals’ door de Rijksoverheid: green deals en city deals bijvoorbeeld. Daarbij worden rond thema’s geleghedencoalities gesloten.

Vuistregel 5: Rangschik

Bestuurders en politici hebben de neiging om feiten en cijfers te relativiseren. *Rankings* daarentegen maken iedereen nerveus. Het kan daarom goed werken een ranglijst te presenteren die aanzet tot actie: de gemeenten met het minste groen per vierkante meter, het hoogste aantal kinderen zonder zwemdiploma of het laagste aantal muzikleraren per hoofd van de bevolking.

Het maken van dit soort vergelijkend onderzoek kost vaak tijd en geld. Maar heel veel informatie is vrij beschikbaar. Bijvoorbeeld in de database *Statline* van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Hier kan iedereen per thema feiten en cijfers per gemeente opzoeken.

Vuistregel 6: Benut de partijlijn

In – landelijke – politieke partijen bestaan vaak actieve netwerken van lokale politici. Soms gaat dat via een actieve bestuurdersvereniging, soms zijn er thematische werkgroepen die regelmatig bijeenkomen, nieuwsbrieven verspreiden of congressen voorbereiden. Het kan nuttig zijn deze netwerken in kaart te brengen en te benaderen.

Vaak is de bevoegdheid van deze netwerken beperkt, hun procedures zijn vrijwel altijd weinig vast omrand. Maar er zijn situaties waarin ze van grote invloed kunnen zijn. Bijvoorbeeld als lokale en provinciale afdelingen hun verkiezingsprogramma’s gaan opstellen. Een uitgelezen moment voor het thematische netwerk om de programmacommissies te benaderen met suggesties.

Vuistregel 7: Digitaliseer

Een geslaagde lobby is een transparante lobby. Het lijkt een open deur, maar zet alle publicaties, brieven en *position papers* online. Want als de organisatie niet iedereen kan bereiken, zorg dan dat iedereen de organisatie kan bereiken.

Vuistregel 8: Standaardiseer

‘Bij ons is alles anders,’ is een uitspraak die je vaak zult horen van de klassieke netwerklobbyist. Hij is immers gebaat bij een gesloten systeem met mysterieuze ongeschreven regels en onnavolgbare onderlinge relaties.

Toch verschillen de bestuurlijke circuits in de praktijk echt niet zo sterk van elkaar. De processen komen aardig overeen. Hierop kunnen organisaties die verschillende besturen moeten beïnvloeden inspelen. Een lobbybrief kan redelijk gestandaardiseerd worden: drie alinea’s algemene informatie voor alle provincies – en de vierde aanpassen voor de specifieke context van Limburg, Utrecht of Drenthe.

Een goed voorbeeld

NOC-NSF heeft voor de gemeenteraadsverkiezingen van 2014 en 2018 een gestandaardiseerd E-zine uitgebracht met ideeën voor verkiezingsprogrammacommissies. De lokale sportcampagneteams kunnen zich dan concentreren op de plaatselijke context.

Succes als lobbystrategie

Goed doen
wat je
goed kan

8.

Door **Zita Pels**

Een boerderij in een nieuwbouwwijk

De Boerderij op IJburg is een buurtinitiatief, ontstaan vanuit de wens om een kinder- en buurtboerderij in de kinderrijke nieuwbouwwijk IJburg te krijgen.

In 2014 kreeg de stichting een tijdelijke vergunning voor twee jaar om de Boerderij op te zetten. We zijn begonnen met een schuur, een paddock en vier pony's. Inmiddels wonen er dertien pony's, twee konijnen, twee varkens, vier kippen, vijf cavia's, twee geiten, twee bijenvolken en een grote bak vol compostwormen op de Boerderij. Daarnaast zijn er faciliteiten gemaakt voor paardrijlessen en speelvoorzieningen. Sinds de start is niet alleen het aantal dieren gegroeid, maar is ook ons programma steeds verder ontwikkeld. Wij zorgen er samen met vrijwilligers, personeel en onze dieren dagelijks voor dat kinderen kunnen genieten van buiten spelen, kennismaken met dieren, paardrijlessen kunnen volgen en kunnen meedoen aan vakantiecampen. Voor kinderen met een zorgvraag hebben wij speciale activiteiten, waaronder speelochtenden voor kinderen met autisme. Ook kinderen met een meervoudige beperking kunnen een bezoek brengen aan de boerderij. Daarnaast hebben we voor volwassenen met een zorgvraag mogelijkheden, zoals dagbesteding.

Inmiddels wordt de Boerderij jaarlijks door 50.000 mensen bezocht. Wekelijks nemen 250 kinderen deel aan onze lessen en meer dan duizend kinderen gingen hun in de afgelopen twee jaar al voor. Tweehonderd kinderen maakten hierbij gebruik van de Stadspas en het Jeugdsportfonds. De organisatie achter de Boerderij op IJburg is een stichting. We ontvangen geen structurele subsidie en zijn dus afhankelijk van eigen inkomsten, voornamelijk van het lesgeld dat we van deelnemers ontvangen.

Van tijdelijk project naar onmisbaar onderdeel van de wijk

De Boerderij begon als een breed gedragen buurtinitiatief. Vele buurtbewoners hebben meegeholpen aan de bouw van de schuur waarin we schuilen tegen slecht weer en met het opzetten van het hekwerk voor de dierverblijven. Waar we begonnen met enkele lessen, was het lesaanbod binnen twee maanden uitgegroeid naar zes dagen per week.

Zita Pels is directeur van de stichting Kyra Foundation en programmaleider bij Boerderij op IJburg in Amsterdam.

Er was veel vraag naar de activiteiten van de Boerderij, waardoor er na een half jaar een uitbreiding plaatsvond. Er konden nu meer dieren op de boerderij gehuisvest worden en het werd mogelijk paardrijlessen aan te bieden. Hier was namelijk ook vraag naar. De buurt steunde de Boerderij niet alleen als leuk buurtinitiatief, maar werd ook afnemer van het aanbod. Dit versterkte onze positie verder en maakte dat we niet langer afhankelijk van subsidies waren. Hierdoor was de Boerderij ook niet afhankelijk van de gemeente. Deze steun uit de buurt bleek van essentieel belang. Slechts een jaar na onze start hoorde we via via dat eerdere plannen voor een vrije aanbesteding van de kavel waar wij tijdelijk mochten zitten van tafel was en er op “onze” kavel een tennishal gebouwd zou worden. Dit was strijdig met de eerdere toezegging van een gelijke kans in een aanbesteding. Wij, maar ook de buurt, begrepen niet hoe dit kon nadat de Boerderij zo’n succesvolle start had gekend en een breed draagvlak bleek te hebben. We zijn vervolgens een petitie gestart die door meer dan 3500 mensen werd ondertekend. Er was veel aandacht vanuit de landelijke en lokale pers. Een gesprek met de wethouder volgde én een toezegging om te onderzoeken wat de mogelijkheden zouden zijn om de Boerderij op een andere locatie voort te zetten. De steun uit de buurt, de brieven die bewoners naar de gemeenteraad stuurden en de grote hoeveelheid handtekeningen zorgden ervoor dat wij ruggensteun hadden. Dit was fijn, omdat wij hierdoor niet

afhankelijk hoefden te zijn van subsidie van dezelfde gemeente die ons op dat moment het liefst zag verdwijnen ten behoeve van de te bouwen tennishal. Een lang proces met veel overleg met de gemeente volgde.

Na anderhalf jaar leek de uitkomst negatief: in de wijk was geen plek en de gemeente wilde niet bijdragen aan de vestiging van de Boerderij op een locatie net buiten de stadsgrens.

Succes als strategie

Tijdens het proces en de onderhandelingen met de gemeente groeide de Boerderij door. De organisatie professionaliseerde, het aanbod werd volledig beschikbaar gemaakt voor kinderen in armoede en we maakten vlieguren in wat we goed kunnen: mensen met elkaar verbinden via dieren en natuur. Niet alleen werd de impact op de wijk groter, maar op de gehele stad.

Het verhaal van de Boerderij reikte steeds verder de andere buurten in waarvoor het verzorgingsgebied maar ook het belang van het behoud van de Boerderij toenam. Dat zorgde ervoor dat de positie van de Boerderij ten opzichte van de politiek verstevigde. Toen de onderhandelingen op een negatieve uitkomst afstevende en het einde van de lopende vergunning naderde, besloten wij in te spreken bij de verschillende commissies die van toepassing waren op de Boerderij. Tijdens de inspraakmomenten benadrukten we vooral de succes van de Boerderij. Daarnaast deden we een oproep aan de commissieleden om ons te helpen en de wethouder te vragen voor de Boerderij te strijden.

Dit alles deden we met een goede dosis humor. Dit zorgde voor unanieme steun in de commissies waarbij verschillende partijen hun steun toelichtten en het belang van de Boerderij benadrukten. Zo ontstond er een positief klimaat, ook voor de wethouder, om aan de toekomst van de Boerderij te werken. Al snel volgde er een gesprek, waarin we een akkoord sloten met de wethouder over de plek en een bijdrage aan de nieuwe locatie van de Boerderij.

De steun uit de buurt, de brieven die bewoners naar de gemeenteraad stuurden en de grote hoeveelheid handtekeningen zorgden ervoor dat wij ruggensteun hadden.

”

Zita Pels

Directeur Kyra Foundation en programmaleider Boerderij op IJburg

We hebben - ondanks het gedoe over vergunningen en gebrek aan financiën - de lokale overheden altijd benaderd als partner-in-crime.

”

Bianca Pander

Directeur campagnebureau BKB

Smeed coalities en drink bakjes koffie

9.

Door **Bianca Pander**

In 2013 liepen we met een aantal vrienden door De Groene Ster, een waterrijk natuurgebied net buiten Leeuwarden. We hadden een idee om in de stad die volgens lokale bard Piter Wilkens “niets was, niets is en niets zal worden” een meerdaags popfestival te beginnen.

Mijn twee partners-in-crime waren al jaren actief in Leeuwarden en hadden al een succesvol poppodium in een oude gevangenis opgericht. Ik had als oprichter van De Nacht van Kunst & Wetenschap in Groningen ook wel wat ervaring met opzetten en programmeren van festivals. Bovendien wilde Leeuwarden Culturele Hoofdstad worden in 2018 en wij dachten bij het schrijven van de plannen voor het projectvoorstel: waarom wachten tot 2018?

Vol enthousiasme begonnen we aan het avontuur. We vonden twee lokale producenten die geloofden in de plannen en leveranciers overtuigden. De wethouder – die elke vorm van ondernemerschap in zijn stad van harte ondersteunt – zorgde dat de gemeente meewerkte. En er meldde zich een groep jonge honden die het cynisme over hun eigen stad wel wilden bestrijden en vrijwillig de communicatie, het boeken van bands, aankleding van het festival, de horeca, etc. etc. oppakten. Zo is *Welcome to The Village* geboren, een festival voor drieduizend man met een begroting van nog geen 500.000 euro. Ondertussen is het bij de vijfde editie uitgegroeid tot een driedaags festival voor muziek, theater, beeldende kunst, social design en innovatie waar jaarlijks ruim zeventuizend mensen op afkomen. Het wordt georganiseerd door een groep van ruim veertig zzp'ers, met behulp van tweehonderd man crew en zeshonderd vrijwilligers bij de opbouw, afbouw en tijdens het festival. Vijf jaar later bedraagt de begroting inmiddels 1,3 miljoen euro.

Wij zien het festival vooral als iets dat primair artistieke en maatschappelijke waarde toevoegt aan de regio. Zo maken we de festivalaankleding bijvoorbeeld samen met jongeren met 'rugzakjes', herintreders, nieuwkomers en vroeg dementerenden. We willen verder een onafhankelijk festival blijven, en ons niet exclusief binden aan een van de grote muziekboekings- en organisatiekantoren (MOJO bijvoorbeeld) die een festival echt alleen als verdienmodel zien.

Om meer financiële zekerheid te krijgen om onze inhoudelijke en maatschappelijke ambities waar te maken wilden wij landelijke middelen aanvragen vanuit de vierjarige festivalregeling van het Fonds Podiumkunsten 2017 – 2021. “Nogal ambitieus om als festival dat nog maar drie keer georganiseerd is landelijk geld aan te vragen met gevestigde namen als Eurosonic Noorderslag en *Into The Great Wide Open* als concurrentie”. Dat was de boodschap van het Fonds Podiumkunsten toen we ze belden om vooraf advies in te winnen. Aan de andere kant: je weet nooit hoe een koe een haas vangt, liet de adviseur doorschemeren. En *‘dream out loud’* was toch al het hele uitgangspunt van ons festival. Dus we besloten: *let’s give it a try!*

Er was nog wel een kink in de kabel: regionale cofinanciering is bij het fonds een van de selectiecriteria, en dat was voor ons een probleem. Leeuwarden won – tegen ieders verwachting in – de titel *European Capital of Culture 2018* waardoor er sinds de titelwinst in 2014 tot en met 2018 geen enkele financiële ruimte was voor nieuwe culturele initiatieven bij zowel gemeente als provincie.

Hoe wij de aanvraag toch gehonoreerd kregen? Hier volgen de drie stappen die de sleutel tot onze succesvolle lobby vormden:

Bianca Pander is mededirecteur van Campaignebureau BKB. Ze is een Friese, uit Groningen overgewaaid Amerikaanse, en politieke junk die als zelfbenoemde hobby in Leeuwarden het festival *Welcome to The Village* organiseert nadat ze eerder De Nacht van Kunst & Wetenschap in Groningen en de Nacht van Kunst & Kennis in Leiden opzette.

1. Het begint dichtbij huis

Vanaf het begin hebben wij ons festival zo lokaal mogelijk georganiseerd: lokale foodpachters, leveranciers en zoveel mogelijk lokale medewerkers. Vanaf het begin hebben we ook contact gezocht met onderwijsinstellingen in het noorden om samenwerkingen aan te gaan. We wilden immers de stad een stuk toffer maken en dat werkt als je het samen doet, als *mienskip*. Ons festival kreeg zo vele vaders en moeders. Dat maakte het soms ingewikkeld: iedereen vond er namelijk iets van als we besloten het festival iets aan te passen. Aan de andere kant zorgde het ervoor dat ons festival snel grote bekendheid, draagvlak en achterban kreeg in de stad, ook onder lokale politici. De afgelopen jaren is de partnerlijst minimaal vier keer zo lang geworden, alle noordelijke kennisinstellingen zijn wel bij een bepaald project betrokken, ook vinden we jaarlijks een plekje voor leerlingen met rugzakjes, herintreders, asielzoekers en eenzame ouderen. Daarnaast hebben we – ondanks het gedoe over vergunningen en gebrek aan financiën – de lokale overheden altijd benaderd als partner-in-crime. Zo hebben we samen van het gebied waar we ons festival organiseren een beter recreatiegebied gemaakt en gezamenlijk geïnvesteerd, houden we praatjes over de kracht van cultuur, mogen ze ons beeldmateriaal en dergelijke te allen tijde gebruiken in hun marketing en ondersteunen we het project Leeuwarden culturele hoofdstad vanaf het begin door actief mee te denken en te organiseren. Dus toen we de ambitie om landelijk geld aan te vragen bij gemeente en provincie bekend maakten was de bereidheid groot om mee te denken en zocht men naar potjes geld bij verschillende afdelingen. Zo konden we een aanvraag schrijven waar in ieder geval een beetje regionale cofinanciering mogelijk was.

2. Denk als politicus/bestuurder en zorg voor bewijslast

Nu de bestuurders aan boord waren en onze aanvraag voor landelijk geld ondersteunden moesten we de gemeentelijke en provinciale politici ook nog overtuigen zodat ze de voorgestelde wijzigingen in budgetten zouden goedkeuren. Bij de cultuurminnende partijen was dat niet zo’n groot probleem. Om ook de andere partijen te overtuigen van het nut van cultuursubsidies hebben

we allereerst gezorgd dat we het nooit hadden over subsidies, maar over investeringen. En om de wedervraag over de *return on investment* goed te kunnen beantwoorden lieten we onderzoek naar het arbeidsmarkteffect doen door een hoogleraar van de Rijksuniversiteit Groningen. Hij berekende voor ons op basis van onze boekhouding over een jaar dat wij maar liefst een ‘werkgeverseffect’ van 23 FTE hadden in Friesland. Dit was op basis van onze eigen uitgaven en zonder de gemiddelde bestedingen van onze bezoekers, dus het is waarschijnlijk dat het uiteindelijke werkgeverseffect nog hoger is. Dat was de bewijslast die de meer economisch georiënteerde partijen nodig hadden en over de streep trok. En zo kregen we de kleine, maar essentiële cofinancieringsbijdragen van zowel gemeente als provincie.

3. Smeed coalities en drink bakjes koffie

Er waren meer festivals in het noorden die landelijk geld wilden aanvragen en ook tegen het probleem van co-financiering aan liepen. We richtten een coalitie op, waar gevestigde namen als Oerol en Noorderzon zich ook achter schaalden (die beiden al jarenlang rijks gelden ontvangen) en voerden samen publiekelijk de druk op richting de gemeenten en provincie. Dat heeft – naast het onderzoek door de universiteit – zeker geholpen om de co-financiering voor elkaar te krijgen. Die coalitie bleek later nog veel belangrijker te zijn.

De aanvragen van zowel Eurosonic Noorderslag, Into the Great Wide Open als van ons werden goed beoordeeld door de commissie van het Fonds Podiumkunsten, maar er was niet genoeg geld beschikbaar om alle aanvragen te honoreren. We zochten elkaar weer op als festivals en brachten ons gezamenlijke netwerk goed in kaart, stemden de boodschap af en dronken vervolgens allemaal eindeloos veel bakjes koffie met lokale bestuurders, politici, belangrijke werkgevers en de Noordelijke Kamerleden met de boodschap: het noorden komt er met de verdeling van het geld zo wel heel bekaaid af.

Ook zochten we de samenwerking met andere landelijke festivals die buiten de boot vielen wegens gebrek aan geld, we maakten een lobbydocument en ook daar zorgden we dat de Kamerleden en het ministerie in gezamenlijkheid werden belobbyd om het belang van festivals aan te geven als podium voor nieuw talent en innovatie in de sector. Ook togen we als drie noordelijke provincies in een bus naar Den Haag om het economisch, maatschappelijk en cultureel belang van de festivals uit te leggen aan Kamerleden en het ministerie.

De boodschap kwam aan, en een paar weken later schreef Jet Bussemaker, voormalig minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap dit in haar besluit om extra geld vrij te maken voor festivals:

“Door het hele land worden festivals georganiseerd. En het publiek stroomt toe. Ook publiek dat anders niet in aanraking zou komen met cultuur. Door het budget voor festivals te verruimen, kunnen toonaangevende festivals als Noorderslag, Welcome to The Village en Cultura Nova hun voorstellingen en concerten voortzetten.”

Maak je eigen lobbyplan

10.

Door WKPA en Stichting Lobby Lokaal

Lobbyplannen zijn er in vele soorten en maten. Op pagina 75 vind je een voorbeeld. We lopen de belangrijkste stappen even door.

Wat is je vraag?

Voordat je gaat beginnen, sta nog eens stil bij de vraag die je hebt. Waarvoor wil je precies lobbyen? Wat is het probleem dat je wilt oplossen? Welk doel wil je bereiken? Welke oplossingen zijn er in jouw ogen mogelijk voor dit probleem? Probeer je vraag, het probleem dat je wilt oplossen en het doel van je lobby goed te formuleren. Dat stelt je in staat om snel en duidelijk je punt te maken en je lobby af te bakenen. Voor mensen en organisaties die jouw lobby moeten steunen is het belangrijk om precies te weten wat jouw belang is.

Identiteit

Nu je je vraag helder hebt, kunnen we echt aan de slag. Wie je bent en wat voor soort organisatie je hebt, is bepalend voor jouw strategie. Wat voor de één goed werkt, kan voor de ander juist nadelig uitpakken. Zo kan het bijvoorbeeld uitmaken of je een vrijwilliger bent of een zelfstandig ondernemer. Ook de structuur van jouw organisatie is van invloed op de strategie: is jouw organisatie een vereniging of een beursgenoteerde organisatie?

Om te bepalen wat je identiteit is, is het belangrijk dat je je missie en visie kan omschrijven. Missie en visie worden vaak door elkaar gebruikt, maar ze betekenen iets anders. In de missie omschrijf je waar je voor staat, in de visie waar je voor gaat. De missie zegt vaak iets over je verleden. Een vraag die je jezelf zou kunnen stellen: waar komen mijn overtuigingen vandaan? De visie gaat juist over de toekomst: hoe ziet mijn ideale toekomst eruit?

Denk ook eens na welke kernwaarden bij jouw organisatie of initiatief passen. Een kernwaarde is een waarde die jou en jouw idealen omschrijft. Formuleer maximaal drie kernwaarden die jou onderscheiden van anderen. Deskundig is bijvoorbeeld een mooie, maar waarschijnlijk weinig markant. Gecombineerd met bevlogen, klantvriendelijk en transparant word je al veel aantrekkelijker om te steunen.

Als je het heel professioneel aanpakt kan je ook nog een SWOT-analyse maken. Een SWOT is een overzicht met sterktes (*strengths*), zwaktes (*weaknesses*), kansen (*opportunities*) en bedreigingen (*threats*). Sterktes en zwaktes zeggen iets over jezelf, kansen en bedreigingen iets over de omgeving waarin je opereert. Deze informatie kan je gebruiken om je lobby vorm te geven. Probeer je sterke kanten te laten zien en pak de kansen aan, maar ben je ook bewust van je zwaktes en bedreigingen.

Speelveld

Genoeg over jezelf, het is hoog tijd om naar de buitenwereld te kijken. Voor een goede lobby is het belangrijk om een stap terug te doen en te kijken welke actuele publieke discussies voor jou van belang zijn. Dit is makkelijker gezegd dan gedaan - want hoe bepaal je welke externe ontwikkelingen voor jou belangrijk zijn en welke niet?

De onderwerpen waarover debat gevoerd wordt noemen wij issues. Een voorbeeld: de wachtlijsten in de zorg zijn een issue. Over de omvang van het probleem of de aanpak ervan kun je verschillend denken. De zorg is op zichzelf geen issue, maar een onderwerp. Issues kun je vertalen in een vraag: hoe, wie, wat en/of waar? Dus: hoe lossen we de wachtlijsten in de zorg op? Waarschijnlijk weet je zelf al een paar issues die belangrijk zijn. Vraag mensen in jouw omgeving ook eens wat zij voor jou en jouw organisatie belangrijke issues vinden. Niet alleen aan je medestanders, maar juist ook aan mensen met een andere visie. Wellicht noemen zij dezelfde issues, maar de kans is ook groot dat je toch een paar nieuwe issues te horen krijgt. Grote kans dat je daar iets mee moet gaan doen.

Belangenanalyse

Neem vervolgens je belangrijkste issue om verder te werken aan je plan. Dit issue is een maatschappelijk vraagstuk waarbinnen jouw vraag, probleem of oplossing uit de eerste stap het best past.

Bedenk eerst wie je allemaal moet overtuigen van je oplossing. Wie is de zogenoemde 'besliser'? Is dat de wethouder? Of is dat iemand anders? Zijn het misschien meerdere mensen?

Vervolgens willen we weten welke andere organisaties en mensen invloed hebben op het debat. Je zult zien, in ieder speelveld bevinden zich veel spelers en nog meer standpunten. Het is vaak een helse klus om een goed overzicht te krijgen van alle betrokkenen. De kans is groot dat je een paar partijen over het hoofd ziet. En dan hebben we het nog niet eens over alle meningen. De wethouder vindt misschien wel iets van dit issue. Of de lokale ondernemersvereniging. Maar hoe kom je daar achter? Misschien hebben ze op dit issue juist nog helemaal geen standpunt ingenomen.

Maak hierbij onderscheid tussen belangen en standpunten. Standpunten kun je beïnvloeden, belangen niet. Probeer per speler te formuleren welk belang diegene heeft. Zijn er spe-

Het issue de Blankenburgtunnel

De aanleg van de Blankenburgtunnel is één van de issues waarmee de Midden-Delfland Vereniging al geruime tijd bezig is. Deze tunnel ten oosten van Maassluis en Rozenburg doorsnijdt het landelijk gebied tussen Rotterdam en Vlaardingen. Rijkswaterstaat rekende op verzet in de streek en zette daarom klankbordgroepen op. "Die leken aanvankelijk de moeite waard, maar al snel werd duidelijk dat je tijdens de bijeenkomsten alleen kon spreken binnen de kaders die vooraf gesteld waren." Reden voor de vereniging om uit een ander vaatje te tappen. "Samen met verwante organisaties proberen wij een tegenstem te laten horen. We hebben we een kostbare beroepszaak aangespannen bij de Raad van State. We kunnen rekenen op warme belangstelling van de media, die hieraan de afgelopen jaren vaak genoeg aandacht besteed hebben."

Heleen Paalvast - Midden-Delfland Vereniging

lers met belangen die onverenigbaar zijn met jouw belang? Die zijn nauwelijks te overtuigen, je kunt ze slechts in de gaten houden. Spelers met belangen die passen bij jouw belang, maar een ander standpunt hebben zijn interessant. Die kun je wellicht overtuigen.

Lobbystrategie

Je hebt nu een goed beeld van jouw lobbydoel, je eigen organisatie, het publieke debat, de beslissers, de belangen die spelen en de spelers die een rol kunnen vervullen in jouw lobby. Hoog tijd voor een lobbystrategie. In deze fase bedenk je hoe je de besliser uiteindelijk kan overtuigen van jouw idee. Je bepaalt of je alleen gaat lobbyen of dat je partners gaat benaderen. Zoek je het publieke debat op of richt je je alleen op de politiek? Op welke manier wil je mensen overtuigen?

Boodschap

Je bent nu bijna klaar om naar buiten te gaan en je lobby te beginnen. Maar sta eerst nog even stil bij wat je dan naar buiten gaat brengen. Omschrijf allereerst het maatschappelijke probleem: wat gaat er mis? Het probleem ligt in lijn met dat belangrijke issue dat je hebt ontdekt, maar is gekleurd door jouw blik. Laat zien dat het een urgent probleem is. Vertel waarom het probleem nu opgelost moet worden. Schets vervolgens de oplossing die jij voor ogen hebt. Doe dit zo concreet mogelijk, zodat mensen meteen begrijpen dat jouw oplossing dé oplossing is voor dit urgente probleem.

Deze kernboodschap is ongeveer 70 woorden en de basis van alles dat je naar buiten brengt. Schrijf je een tweet, doe dat dan in de geest van de boodschap. Schrijf je een lobbybrief, gebruik de kernboodschap dan als basis en voeg mooie voorbeelden en waar nodig wat extra informatie toe.

Agenda

Hoewel je in je lobby flexibel moet zijn, kun je veel van tevoren plannen. Pak allereerst de politieke agenda erbij. Kijk eens op de website van de gemeente voor de agenda's van de komende commissie- en raadsvergaderingen. Er zijn altijd belangrijke momenten die eens in de zoveel tijd terugkomen. Denk daarbij aan de behandeling van de begroting of aan de gemeenteraadsverkiezingen. Ter voorbereiding op een debat zijn raadsleden altijd op zoek naar informatie. Tijdens verkiezingscampagnes willen partijen vooral goed zichtbaar zijn. Bedenk dus op welke momenten je actie onderneemt en of deze actie ook aansluit bij de wens en het speelveld van degene bij wie je gaat lobbyen.

Om een beetje efficiënt te werk te gaan is het handig je eigen agenda eens naast de politieke agenda te leggen. Welke activiteiten organiseer je of breng je toevallig nog een onderzoekje uit? Je kan deze momenten ongetwijfeld benutten voor je lobby. Wees niet terughoudend om af en toe mee te liften met een hype. Alles voor het lobbydoel. Zo, nu je al deze stappen hebt doorlopen ben je helemaal klaar voor je carrière als burgerlobbyist!

Je eigen lobbyplan in zeven stappen:

1. Wat is je vraag?

Wat is het probleem dat je wilt oplossen?

2. Identiteit

Wat is typisch voor jouw organisatie? Wat is je missie?

3. Speelveld

Over welke dingen worden vaak discussies gevoerd en door wie?

4. Belangenanalyse

Wat is belangrijk voor de betrokken mensen en organisaties?

5. Lobbystrategie

Op basis van 1 t/m 4, hoe zou jij je vraag nu willen oplossen?

6. Lobbyboodschap

Met welke boodschap treed je naar buiten?

7. Maak een agenda

Welke acties ga je wanneer nemen om je lobbyplan uit te voeren?

De strijd voor het Kunstkwartier

Lobbyen in Limburg

11.

Door **Maria Essers**

Het Kunstkwartier is een prachtige wijk, gekenmerkt door de mooiste monumentale panden van Maastricht. In 2003 stond de wijk er echter slecht voor. Door drugstoeristen, geweld en misdaad heerste er in de wijk een gevoel van onveiligheid. Gesloten luiken en deuren, de sfeer was onprettig. Er hing een grauwe sluier over de wijk die juist de potentie had om het bruisende middelpunt van de stad te zijn. Er moest iets gebeuren.

Aan de slag

De eerste stap was het aankaarten van de problematiek. We hebben een flyer gemaakt en uitgedeeld om bewustwording te creëren voor de problemen in de wijk. Ik wilde echter niet denken in problemen, maar in oplossingen. Bovendien was het tijd voor actie. Ik wilde zowel een drugsvrije wijk creëren als de wijk profileren als Kunstkwartier. Daarom organiseerde ik een wandeling langs al het moois in de wijk.

In 2004 onderhandelde ik met de wethouder over het gebruik van een klooster in de wijk voor een expositie. Ik nodigde de hele buurt uit, de wethouder opende de expositie en ook de media waren aanwezig, Kunst en cultuur werden ingezet als middel om de problemen rondom drugs in de wijk op te lossen. Vlak daarna won het Kunstkwartier een nationale wedstrijd voor buurtinitiatieven. Vanaf dat moment begon het balletje te rollen.

Samenwerken: the key to succes

Het was nu zaak om de wijk mooi te houden. Er werden veel activiteiten georganiseerd met partners uit de buurt, zoals de Universiteit van Maastricht, het Leger des Heils, studentenverenigingen en de gehandicaptenorganisatie 'Samen Onbeperkt'. Daarnaast werd er opnieuw gezocht naar een locatie waarin

Maria Essers is ontwerpster van juwelen en expert in het nemen van initiatief op lokaal niveau. Maria zet zich al zo'n vijftien jaar in voor het Kunstkwartier - buurt Statenkwartier - in Maastricht.

gewerkt kon worden aan het Kunstkwartier. In 2009 vonden we een nieuw gebouw. Dit moest het hart vormen van een multifunctionele ontmoetingsplek. Ik kende veel kunstenaars en zorgde dat ieder van hen een ruimte kreeg in het gebouw. Het centrum was multifunctioneel en – disciplinair, iets wat tot dan toe nog niet voorkwam in Maastricht. De opening was groots; veel bewoners uit de wijk, kunstenaars en betrokkenen vertelden wat deze plek persoonlijk voor hen betekende en waarom het centrum nodig was. Bij het evenement was ook de politiek betrokken en verschillende wethouders vonden het belangrijk om deze betekenisvolle stap in de wijk bij te wonen.

Burgerinitiatief 6211 Social Club

Vanaf 2009 heb ik mij samen met andere betrokkenen van het centrum ingezet om het Kunstkwartier tot een burgerinitiatief te maken. Dit hebben we gedaan door handtekeningen te verzamelen en ons plan vervolgens te verdedigen in de gemeenteraad. De raad was positief. Vanaf dat moment wilden we een eigen en permanente locatie voor dit initiatief.

Door bezuinigingen in de zorg kwamen er steeds meer ruimten vrij in de buurt. Dat gold ook voor het Lumière-pand en het daarnaast gelegen schoolgebouw. Reden genoeg om rechtstreeks op de gemeente af te stappen. Het pand had een maatschappelijke bestemming en het zou mooi zijn als dat zo bleef door het centrum van het Kunstkwartier er te vestigen. De vastgoedafdeling van de gemeente was in eerste instantie van plan om beide panden te verkopen, maar daar stak de ambtelijke afdeling ‘sociaal domein’ een stokje voor. Zij zagen het vernieuwende en innovatieve burgerinitiatief - dat inmiddels de naam 6211 Social Club heeft - als een goede match met de twee leegstaande panden.

Ze vonden mijn idee bijzonder: een plek in het centrum waar iedereen kan binnelopen en activiteiten kan ondernemen op het gebied van kunst, cultuur en zorg. Bovendien konden alle sociale partners uit de buurt hun steentje bijdragen aan de groei van het sociaal kapitaal. De gemeente besloot als experiment ons initiatief voor twee jaar te financieren. Hierdoor konden we onze droom waarmaken: een vaste plek in de buurt voor het Kunstkwartier.

Obstakels op de weg

Op de weg naar een leefbare, mooie wijk zonder drugs kwam ik veel hobbels tegen. Wanneer het ene probleem was opgelost, ontstond vaak al snel weer een nieuw probleem. Zo was het ambtelijk apparaat niet gewend aan het werk dat vrijwilligers doen. Daarnaast ervoeren sommige andere culturele organisaties het burgerinitiatief als concurrentie.

Helaas heeft het voorstel met alle Sociale partners het tot op heden niet gehaald. Gemeente Maastricht heeft het uitgewerkte voorstel geweigerd met een kort geding tot gevolg. De buurt heeft de gemeente gedagvaardigd. Wordt vervolgd...

Zoek je financiering voor een burgerinitiatief?

Kijk dan ook eens of jouw provincie daar budgetten voor heeft. In Limburg krijgt de gemeente namelijk budget voor de ondersteuning van dit soort initiatieven, maar geeft dat niet altijd uit.

Vaak stelt de provincie wel de eis dat de gemeenten ook zelf iets bijdragen. Andersom komt de gemeente vaak met hetzelfde verhaal: de gemeente is bereid te subsidiëren wanneer de provincie dit ook doet. Vraag dus bij zowel de gemeente als de provincie eens na wat de mogelijkheden zijn om budgetten te combineren.

Hoe een koe een haas vangt Van koe- naar kunstgras

12.

Door **Alex Klusman**

In 2014 trad ik toe tot het bestuur van voetbalvereniging sv DRC uit Durgerdam (Amsterdam-Noord). Een kleine, maar groeiende amateurclub die gerund werd door vrijwilligers en op dat moment gebruik maakte van twee natuurgrasvelden (gehuurd van de gemeente Amsterdam).

De gestage groei van het aantal leden legde steeds meer druk op de (door grondwaterpeil en weersomstandigheden) niet altijd bespeelbare natuurgrasvelden. Snel na mijn aantreden als bestuurslid nam ik het als taak op mij om één van de twee velden te vervangen met een kunstgrasveld.

Twee jaar later, in november 2016, was het zover en verrichtte KNVB-bondsvoorzitter Michael van Praag de aftrap voor de allereerste wedstrijd op kunstgras in Durgerdam tussen jeugdelftallen van sv DRC en van AJAX.

Hoe kreeg een kleine vereniging het voor elkaar om, ondanks een krimpende gemeentelijke sportbegroting, binnen twee jaar een kostbaar kunstgrasveld aangelegd te krijgen?

Een korte terugblik in zes lessen. In gesprekken met de gemeente hebben we het vooral gegooid op **de behoefte om meer te sporten**. Meer leden betekent meer behoefte aan de mogelijkheid tot constante bespeling van je velden. Kunstgras biedt die mogelijkheid, want je hebt geen last van weersomstandigheden en er is geen zomerstop nodig om nieuw gras in te zaaien. Geen zomerstop betekent de mogelijkheid om zomersportkampen te organiseren en daarmee weer meer kinderen aan het sporten te krijgen.

Les 1: Gebruik je netwerk

Bedenk wie in je netwerk je kan helpen bij het vertellen en versterken van je verhaal. In ons geval varieerde dat van gemeenteraadsleden tot ambtenaren Sport en van de beheerder sportvoorzieningen in Amsterdam Noord tot journalisten van Het Parool.

Foto © Jorn van Eck

Alex Klusman is oprichter en partner bij Campagnebureau BKB. In zijn vrije tijd is hij voorzitter RvT Theater Bellevue en voorzitter en jeugdtrainer voetbalclub sv DRG.

Les 2: Ken het speelveld

Wie zijn de sleutelfiguren bij wie je je verhaal moet slijten? In ons geval was dat de wethouder Sport van de gemeente Amsterdam, maar ook de leden van de nieuw gevormde bestuurscommissie Amsterdam-Noord en de directie van de Dienst Sport van de Gemeente Amsterdam.

Les 3: Varieer tussen formeel en informeel

Beide vormen dienen een doel. De formele vergaderingen en correspondentie zijn van belang om afspraken vast te leggen. Informele overleggen langs de lijn van het veld, in de kantine, bij een borrel zijn van belang om extra druk te kunnen zetten om een besluit de juiste kant op te laten vallen. Zelf ben ik vele malen op bezoek geweest bij zowel de bestuurscommissie Amsterdam-Noord als bij de Dienst Sport, maar ik heb nog veel meer informele gesprekken gevoerd met relevante stakeholders.

Les 4: Koppel enthousiasme aan professionaliteit

Laat in zowel de formele als informele contacten overduidelijk je enthousiasme zien (wij wilden dit zo graag omdat we zagen hoeveel vraag er vanuit kinderen en hun ouders was naar meer sportfaciliteiten), maar koppel dit altijd aan een professionele aanpak. Wij lieten in de verschillende gesprekken overdreven zien dat wij er alles aan deden (en doen) om onze club zo professioneel mogelijk te leiden. De aanleg van een kunstgrasveld was een forse investering en wij wilden de gemeente geruststellen dat het geen weggegooid geld zou blijken te zijn.

Les 5: Laat je ambities zien en denk mee

In alle gesprekken hebben we onze ambities geen moment onder stoelen of banken gestoken. Ons toekomstplan voorzag in veel meer sportvakantiekampen, extra aandacht voor meisjesvoetbal, een nauwere samenwerking met de naschoolse opvang en een verduurzaming (LED-verlichting) van ons sportpark.

Les 6: Geef de moed niet op

Het voelde af en toe alsof we aan een kansloze missie waren begonnen, als we weer eens uit een vruchteloos overleg terugkeerden op de club. Maar dat gevoel moet je zo snel mogelijk terzijde schuiven. Sterker nog, stroop de mouwen op, vertrouw op je enthousiasme, denk aan je ambities en hou vol!

Wallaart & Kusse Public Affairs

De wereld van politiek en bestuur is dynamisch en verandert continu. Het Amsterdamse adviesbureau WKPA helpt organisaties, bedrijven en individuen bij het ontwikkelen van een winnende public affairs-strategie in het moderne informatietijdperk.

Emmy Andriessestraat 280
1087 ML Amsterdam
+31 (0)20 3346620

info@wkpa.nl
www.wkpa.nl
[@WallaartKussePA](https://www.instagram.com/WallaartKussePA)

Wallaart & Kusse public affairs

Stichting Lobby Lokaal

Lobby Lokaal zet zich in om lobbyen toegankelijk te maken voor lokale initiatieven met weinig (sociaal) kapitaal die zich inzetten voor groen, cultuur, jeugd, gezondheid en sociale cohesie op gemeentelijk niveau. Stichting Lobby Lokaal is een initiatief van WKPA.

Emmy Andriessestraat 280
1087 ML Amsterdam
+31 (0)6 5763 9538

lobby@stichtinglobbylokaal.nl
www.stichtinglobbylokaal.nl

lobby, lokaal

Dit boekje is een initiatief van Wallaart & Kusse Public Affairs (WKPA) en Stichting Lobby Lokaal. Wij zijn van mening dat iedereen invloed moet kunnen uitoefenen op zijn of haar omgeving en moet kunnen lobbyen op lokaal niveau. Niet iedereen heeft echter de tijd, middelen en de expertise om een lobby te starten. Door het delen van kennis, ervaringen en tips omtrent lokale belangenbehartiging hopen we anderen te helpen en te motiveren een lokale lobby te starten. Wij geloven namelijk dat de wereld een stukje mooier wordt als iedereen de kans krijgt zijn of haar belang te behartigen.

Initiatief

Wallaart & Kusse Public Affairs
Stichting Lobby Lokaal

Tekst

Vanuit WKPA en Lobby Lokaal is dit boek geschreven door Mette Vreeken, Myrthe Kusse, Mara van Waveren, Joram Schollaardt, Tino Wallaart, Eefje Appel en Pieter Veldhuizen. De gastschrijvers worden vermeld per hoofdstuk.

Vormgeving

Kim Lewis

Fotografie

Jeroen Savelkouls, tenzij anders vermeld.

Drukwerk

53 Graden Noord

© WKPA 2017

Dit boekje was niet tot stand gekomen zonder de *lobbyskills* van oud-stagiaire Veerle Voermans. Zij heeft talloze lokale politici en belangenbehartigers benaderd en het hemd van het lijf gevraagd over hun ervaringen met lokale belangenbehartiging.

We willen verder iedereen bedanken die kennis omtrent lokale belangenbehartiging met ons heeft gedeeld. Wij weten zeker dat jullie ervaringen als inspiratiebron dienen voor alle lezers die op het punt staan een lokale lobby te starten. In het bijzonder danken wij: Marja van Bijsterveldt-Vliegenthart, Maria Essers, Renée Frissen, Hans Nube, Amarins Komduur-Daems, Raymond Kramer, Geert Meijering, Heleen Paalvast, Veronique van 't Westeinde, Vincent van Rijn, Marike Simons, Maud van de Wiel, Laura Bromet, Maarten Koning, Alex Klusman, Richard de Mos, Bianca Pander, Zita Pels en Rik Hindriks.

wkpa.nl

Begin met lokaal lobbyen
en word burgerlobbyist
voor jouw idee of project.

een initiatief van
Wallaart & Kusse Public Affairs
& **Stichting Lobby Lokaal**